

СРПСКИ НАРОД

ЕНГЛЕСКА ПРЕМА ЕВРОПИ

Доносимо извод из студије ЕНГЛЕСКА ПРЕМА ЕВРОПИ од Живојина Перића.

Написао
ЖИВОЈИН ПЕРИЋ
професор Универзитета у пенз.

У својем чланку „Међународно право, Демократија и Европа“ Св. Бр. од 19 фебруара, 1944 год. ми смо констатујући да је и у садашњем стадијуму развића човека и човечанства, још непрестано егоизам једна од најбитнијих особина људских и, логично, националних, приметили, на крају реченога чланка, да је та особина нарочито јако истакнута код Енглеца, тако да смо њихов егоизам назвали супер-егоизам. И обећали смо да ћемо то, у једном доцнијем саставу, покушати објаснити, што сада и чинимо, захваљујући поновном и цењеном гостопримству „Српског народа“.

Да, најпре, потсетимо на то да, у друштвеним односима, два чиноца, између осталих, играју неопходно важну и утицајну улогу; то су појединац и средина, средина у двоструком смислу, природном (физичком) и социјалном. Ово значи да појединац дејствује на оцоју средину а ова опет дејствује на њега. Разуме се да од ступња индивидуалности појединца зависи у којој мери ће он утицати на средину и, обрнуто, ова на њега. Једна јака индивидуалност даће својој средини много снажнији отисак од своје личности него једна слабија индивидуалност; у првом случају резултатна узајамнога утицања ових фактора биће ближе појединцу него у другом случају. У близости односно удаљености те резултатне између средине и појединца и састоји се теорија о историским личностима или херојима.

У области утицаја физичке средине на људе и народе имамо науку познату под именом геополитике и демографије. У тој науци треба, такође, тражити објашњење карактера једног народа па, дакле, и народа енглескога о коме је реч у овоме чланку. Острвски положај Енглеца деловао је судбоносно на формирање особина њихових као и на њихову историју, кроз ову, и на историју човечанства у модерно доба.

Ограничени само на своја острва која су им била недовољна за све животне потребе, Енглези су се, од самога почетка своје самосталности, одали прекоморској трговини што је довело до два важна резултата; стварању јаке флоте, и трговачке и војне, — и колонијалних посела. У овом погледу, а нарочито пошто су успели били да одстране поморско ривалство Португалије, Шпаније (Филип II, непобедна Армада), Холандије и Француске (Трафалгар, Египат), Енглеска је захваљујући и неслози и борбама народа европскога континента, постала највећа и најмоћнија колонијална сила, у толикој мери да је била у стању, све до данашњег Светскога Рата, одржати на снази и наметнути другим државама основни принцип своје поморске политике, политике du double navillon (Енглеска флота мора да буде јача не-

го флоте, заједнички узете двеју држава после ње најснажнијих или бар томе равна). У својем споразуму са националсоцијалистичком Немачком (пред овај рат) немачка ратна флота имала је бити само за једну трећину од енглеске ратне флоте. (Разум се, објавом рата Немачкој од 3 септембра 1939. од стране Енглеске, овај споразум је, по прописима Међународног права, отпао).

Што се тиче самих метода помоћу којих је Енглеска створила своје велико прекоморско царство, једва ако је потребно поменути да су они били далеко од хуманости а још више од хришћанства. У осталом, није ни могло бити друкчије, чим је бела раса, сматрајући себе супериорном према другим двома расама, жутом и црном, налазила да јој је, зато, дужност па, дакле, и право и мисија да те инфериорне расе колонизира тј. цивилује.

Та чињеница, пак, да су се такви методи наметали Енглецима због самога нискога ступња културе тих нација — како бар бела раса схвата културу — ништа није сметала да методи којима су се Енглези служили у колонијама утисне, у току времена, у њихов карактер један менталитет суровости и безобзирности у опште, менталитет кога се они нису могли доцније ослободити чак ни у својим односима са самом белом расом. Међународна историја пуна је поучних примера у томе смислу.

Затим, вековни, тако широк, додир Енглеца са дивљим и антикултурним није, природно, могао остати без последица за њих. Енглезе, ни са једне друге тачке гледишта. Наиме, ни у колонијама Енглецима није било могуће изабети дејству општега закона који смо истакли у почетку овога чланка: ма колико да су они били, културно, изнад колонијалних народа, није се ипак дао отклонити тај факат да се, у извесној мери, инфилтрирају у енглеску психу неке особине жутих и црних народа.

Отуда, како припадници беле расе, Енглези, по својим душевним особинама нису потпуни Европљани, одвојени од жуте и црне расе: по тим особинама они су, разуме се, у границама једног не сувише високог процента, у исто време и жуте-црне чине, данас делимично, једну средину (синтезу) између Европљана и Азије (жуће расе) одн. Африке (црне расе).

И тиме се може, донекле, објаснити њихова прилична духовна удаљеност од Европљана а нарочито од оних који нису имати мешавине са жутим и црним народима.

Јаснословно богатство стекли су Енглези својом прекоморском трговином и колонијацијом; само се „Римљани“ могу бивде улојдирати са Великом Британском Импе-

ријом и њеним економским обилљем и моћи. Лондон је тако постао средиштем свеколикога светскога промета, новца и у опште материјалних добара. Пет стотина милиона људи свих могућних боја и њихових нианса (не рачунајући, после првога Светскога Рата, 1914—1918 год., и образовања Лиге Народа, додељених им мандата) са 43 милиона квадратних километара (укупно 3/4 свих прекоокеанских посела беле расе) били су, пред други Светски Рат, под владавином само, од прилике, 47 милиона Енглеца. Ако је, дакле, ко имао мало права да другима пребацује империјализам и теорију животнога простора (lebensraum) то су, заиста, били Енглези. И, специјално, према Немцима који, на својих 80 милиона људства са непуних један милион квадратних километара земљишта без једне стопе колонија (стање у очи садашњег рата).

Било је сасвим схватљиво да је све веће богаћење Енглеца подстицало код њих у равној мери прохтеве — апетит долази једући! — за даљим освајањем ко-

лонија и експлоатисањем њиховога становништва а то је, опет, од своје стране увећавало жељу за новцем: једно друго су међу собом ривализирали и допринијели једном све јачем развијању, код овога острвскога народа, Енглеца, окрутнога материјализма и материјалистичкога схватања друштва и света. У овом погледу потомци краљице Јелисавете, Drake-a, Raleigh-a и осталих чувених marinaца и конквистадора енглеских нису ни најмање демантовали своје претке па ни односно метода „култивисања“ урођеничких народа, зашта је, између осталог, био најбољи доказ начин на који су Енглези савладали горе већ поменути устанак Сипеу-ски у Индији, праотаџбини народа европскога копна.

Отуда је сасвим појмљиво и то да је од свих филозофских система, филозофија утилитаризма (корисности) имала највише присталица у Енглеској (Bentham, Hobbes, John Stuartmill) а ово исто вреди и за доктрину прагматизма. Spenser је нашао да је један од најглавнијих дру-

штвених закона борба за egzистенцију (struggle for life) као и код животиња док је Исус Христос учио људе да је царство небесно изнад земаљскога царства (Дух изнад материје).

Свакако и у другим народима било је поборника материјалистичке концепције света и друштва али ни у једном народу није та концепција била у тој мери израз националне психе као у Енглеској и најбољи доказ за то, на европском континенту, јесте садашња борба овога копна против марксизма чији је данас енглески утилитаризам и политички и војни савезник.

Отуда, такође, и све даље последице, у Енглеској, тога и таквога, материјалистичкога, схватања: индивидуализам, либерализам (laissez faire, laissez passer), капитализам (Enrichissez-vous! Богатите се!), са његовом дегенерацијом плутократизмом, и читаве провалије између друштвених класа: с једне стране прекоморна богатства, а с друге стране, невиђена беда са потпуном рав-

(Наставак на 2-ој страни)

ДВАНАЕСТИ ЈЕ ЧАС!

После многих размислолажења, која су кочила толике наше напоре на спасавању народа и отаџбине, дошао је час да се сви прави родољуби српски уједине, да одстране од себе све што је лично и посебно и да мисле само на тешку судбину свога народа.

Ако има још неповерења и несугласица из скорашње прошлости, оне данас морају уступити месту племенитијим и родољубивим побудама. Без тога се никад неће моћи остварити јединство мисли и акције, што нам је у овом часу више него неопходно, ако хоћемо да са што мање жртава остваримо наше народне идеале.

То увиђају данас и најшири слојеви српског народа. Зато са те стране и долазе све одлучнији захтеви да национална слога постане руководно начело свих националиста, без обзира у коме се политичком табору они тренутно налазили.

Колико су таква схватања дубоко захватила српски народ и колико она имају позитивног за нашу даљу будућност, видело се на делу. Зар се недавни покушај Тита и његових банди да продру у Србију није сломио баш о ову истовестност схватања најширих народних слојева о ономе шта нам ваља у овоме часу чинити? Зар би се без тога могле у борби удружити и сложити све наше националне оружане снаге и задати црвеној немани онако одлучне ударце?

А Тито је баш рачунао на раздор у српском народу. Он се надао да ће нас затећи завађене и разједињене. Колико се горко морао разочарати када је на бранику српске земље, затекао се „Римљани“ могу бивде улојдирати са Великом Британском Импе-

не да по цену највећих жртава одбране свој народ.

Али одбрана Српства од његовог заклетог непријатеља — комунизма није још завршена. Зато би био велики грех, ако би после отклањања ових првих непосредних опасности, национални елементи опет наставили да се гложе између себе и да троше своје драгоцене снаге у међусобном обрачунавању. Црвени непријатељ није одустао од својих намера. Он хоће пошто пото да загосподари српским земљама, да би од њих начинио своје главно упориште за даље комунизирање Балкана. Због тога он сада и убацује у Србију своје агитаторе и оружане банде да би нас поткопао и ослабио. Јасно је, према томе, да се дело прибирања националних снага мора наставити, да то дело мора доћи што пре до свог пуног изражаја.

Има још један крупан разлог који нам говори у прилог тога. Рат је ушао у једну од својих најодлучнијих фаза, од којих можда не можемо предвидети колико ће он још трајати. Због тога морамо бити прибрани и мудри. Свака погрешка може бити непоправива, може бити кобна. Да би их избегли морамо знати не само шта хоћемо, него, и са каквим снагама располажемо и којим путевима хоћемо да идемо.

А изнад свега морамо бити сви на окупу, сви раме уз раме, јер је данас, ваљда, свакоме јасно, да само чврсто повезани можемо пребродити страшно непогоду, која нас је захватила.

Сваки свесни српски родољуб мора у овим ванредним часовима разумети нужност српске слоге, а нарочито они који се налазе стицајем прилика на било ка-

ким одговорним положајима. Од њих народ и очекује да његове погледе на нашу националну политику што пре и остваре ради општег добра. Зато се не може остати само при заједничкој оружаном акцији у сузбијању комунистичке опасности, него се мора учинити и корак даље. Цео наш јавни живот мора бити прожет духом слоге и окупљања свију националних снага. Тим духом има бити прожета и целокупна наша државна и самоуправна администрација, од које народ баш у садашњим тешким приликама очекује да буде на висини националних задатака.

Било би сасвим разумљиво ако би се то народно расположење огледало и на самом врху државе — у саставу владе, тако да у тој влади учествују сви конститутивни и активни елементи. Дванаести је већ час да се ово одмах у дело приведе. Све мора бити прожето идејом слоге, за коју се претседник владе Народног спаса генерал Недић са таквим пожртвовањем и таквом мудрошћу ваљда залагао, па том идејом треба да буду прожета највиша управна тела. Да би могао да до краја изврши велику националну мисију која му је пала у део, генерал Недић мора имати у рукама сва средства за успешну спровођење националне политике. Један јединствени национални фронт са девизом: све за Србију био би у његовим рукама моћна полуга за покретање наше народне ствари оним смером којим сви тежимо.

Само сложни и удружени можемо мирно сачекати даљи развој догађаја, у тврдом уверењу да ће наш народ на крају свих страхова кроз које пролази опет сачекати лепу будућност.

У ЗНАКУ „V-I“

На светско-политичком ратишту доминира „V-I“. Ово моћно оружје унео је такав неред у државни апарат Британије да је британска спољна политика потпуно укочена: на целом свету нигде се не види ни најмањи знак енглеске делатности. Са једним изузетком: убиство француског патриоте министра пропаганде Анрија је једини спољно-политички акт који је Британија учинила у току последњих дана.

„V-I“ утиче на светску спољну политику. Када се сада у Турској јавност отворено буни против пресије на Турску да она склопи савез са Совјетском Унијом, онда је у том ставу јавности очигледно изражена бојазан да ће савез са Москвом утерати Турску у рат, а улазак Турске у рат значио би примену „V-I“ против турских градова. То су шпекулације ситног човека са

турске улице. Али оне су карактеристичне, јер доказују, колико је морално дејство новог немачког тајанственог оружја.

Трагове тог дејства видимо и у финској одлуци да се војнички потпуно припоји немачком оружаном фронту: фински народ, као и други народи света, уверио се у то да ће Немачка изићи из овог рата као победник. Ова увереност храбри Финску у њеном садашњем тешком стратеском положају.

Сједињене Америчке Државе одговориле су на одлуку Финске једним циничним актом: прекидом дипломатских односа. У првом совјетско-финском рату Ва-

шингтон је признавао право Финске да се брани. У садашњем рату тера Финску да се не брани, јер је добио ратни бакшиш од насилника.

Уопште политика Вашингтона постаје све безобзирнија. Сада већ Вашингтон оспорава право медитеранских држава да преговарају о питањима Медитерана без сагласности Сједињених Америчких Држава. Ово америчко мешање у европске ствари нарочито погађа Британију, која би и сада хтела да буде главни арбитар у свим споровима око Средоземног мора.

Ова америчка насртљивост,

као и други слични покушаји од стране Вашингтона да се окрњи политичка делатност Лондона, повећавају из дана у дан нерасположење Енглеза према Америци и према рату. Нарочито их нервира чињеница да цела америчка пропаганда претставља садашње битке у Нормандији и Италији као искључиво америчку ствар.

Она рекламише дела својих војника и потпуно занемарује томије. Ово љути Енглезе не само због националног поноса, већ и зато што Енглези осећају неправедност у расподели ратних улога: Американци терају да се ратује, а живе у сигурности, а Енглези морају и да ратују и да

подносе опасности рата. А нарочито сада, када је ступило у дејство страшно „V-I“.

Све то ствара нове пукотине у коалиционом организму. А уз то повећава се и нерасположење Енглеза према Совјетима, који и даље воде себичну политику према Пољској и Италији. Баш напротив, у редовима Тројног пакта видимо једнодушност и слогу.

Чињеница да је Немачка сада притекла у помоћ Финској, и поред тога што се бори на три фронта, доказује да је немачка реч о сарадњи европских народа једна реч части и воље. Колико се та реч разликује од пустих енглеских гаранција! Баш ово поштење у односима између народа који сарађују са Тројним пактом и у Тројном пакту ствара да победи у овој рату.

МЕС.

ЕНГЛЕСКА ПРЕМА ЕВРОПИ

(Наставак са 1-ве стране)

нодушнују првих према другима као и одсуством закона за ублажавање класних разлика и неправди.

Док су овакви закони на европском континенту, специјално у Немачкој, почели да се доносе већ у доба бизмаркове ере, у Енглеској су тек сада када је владајућим стањима (англиканским „хришћанским“ епископима који се моле Богу за победу *насилнога*, дакле антихришћанскога, комунизма на европском континенту, лордовима, финансијским магнатима, била поред најамничких жутих и црних војника (куповање људске крви за посебне енглеске циљеве) од брзе и неодложне потребе и помоћ сопственога доњег народа (доњег материјално, наравно: душевно и духовно тај народ је, често, горњи, а горњи су пре доњег), отпочели, али, изгледа, само теориски (Beveridge-plan), да се баве идејом, идејом социјалних рефорама. Услед овога целокупнога материјалистичкога, утилитаристичкога, — схватања — схватања које је отишло тако да леко да се је и један од најабстрактнијих појмова као што је време преобратило у новчани појам: time is money (време је новац).

Беспремерно материјално богатство у Енглеској имало је, несумњиво, штетнога утицаја и на њихову интелектуалну страну, што је већ било последица и саме чињенице да се је енглески народ — и овде је он сличан јеврејима — одавно и посвећивао у главном само привредним предузећима и пословима (индустрији, трговини и банкарству). Прекомерно, да не кажемо искључиво, задовољавање, кроз векове, телесних нагона, неограничено и неометано уживање материјалних добара васпитало је Енглезе и сувише једнострано на штету духовнога дела њиховога бића.

У историји је већ запажено и прилежано да народи који би били досишли до једног високог ступња материјалне културе — пример за то су и Римљани из доба декаденције — падну и дегенеришу се духовно. Бојати се да ово није више мање и случај енглескога владајућег слоја који од тако дугога времена плива у економскоме благостању.

Међутим, морамо приметити да ни самој енглеској Labour party није био несимпатичан колонизаторски систем горњег енглескога слоја. Познато је да су, после првога Светскога Рата, многи енглески радници били не запослени али ипак нису били у невољи, пошто су од државе добијали сталну месечну помоћ.

На тај начин, енглеским радницима ништа није било зазорно да колонијални народи буду, од стране њихове земље (Енглеске), експлоатисани и у њихову корист; и они су тако, уз вели-

ке плутократске добитнике и рентиере, постали, и сами, једна врста, наравно мањих, експлоататора колонијалних народа. Према њима, и они су били горњи слој!

Једна друга и, за светску политику, веома значајна и судбоносна карактеристика Енглеза је, готово потпуно одсуство код њих осећања међународне узјамности (солидарности) специјално у колико се тиче народа европскога континента. Код ових последњих нација, напротив, то осећање одавно се појавило и развијало, што је сасвим природна последица факта да су они, живећи, вековима, заједно на једном истом географском простору, били нужно упућени на међусобно ограничавање, трпељивост и попуштање. Исти појам, дакле, који се констатује код сваке људске заједнице у опште, а такву једну, мање више тешњу, заједницу представљају и народи европскога копља.

Обрнуто код Енглеза. Услед свога острвскога живота, одвојени морем од Европе (због чега се Енглеска тешко може сматрати чак и географски, а не само духовно као саставни део Европе одн. европскога континента: она је, у основи, једна изваневропска колонијална империја), и још више од других континентала, Енглези су били и остали, на своме простору, свет за себе, без правога контакта са којим другим суседним народом.

Енглези су нација без суседа због чега нити су морали од кога тражити какве уступке нити ове чинити другима. Оно, дакле, што је битно код осећања солидарности, они нису ни са једним континентом па ни са Европом чинили неку просторно-географску целину ни заједницу те отуда је и осећање неке шире, континенталне, узјамности био је манко у њиховом националном карактеру. (Тај манко огледа се и у употреби војника жутих и црне расе, од стране Енглеза, у ратовима против Европе тј. беле расе: тако је било у прошлом светском као, и у садашњем рату).

Само два осећања су у овом погледу руководила Енглезе: осећање презирања према колонијалним расама које су они држали не за националне субјектене, го за објекте експлоатисања — слично њиховој земљи, шумама, рудницима, итд.

Осећање које је код Енглеза проузроковало друго, за њих карактеристично, осећање, охолост уопште тј. и према представницима беле расе услед чега и нису много симпатични. Јер охолост не треба помешати са осећањем поноса.

Охолост је духовни појав нижега реда, нешто паганско: нехришћанско, док је понос осећање вишега ступња осећање

човека од карактера, што, по правилу, није особина охолих људи.

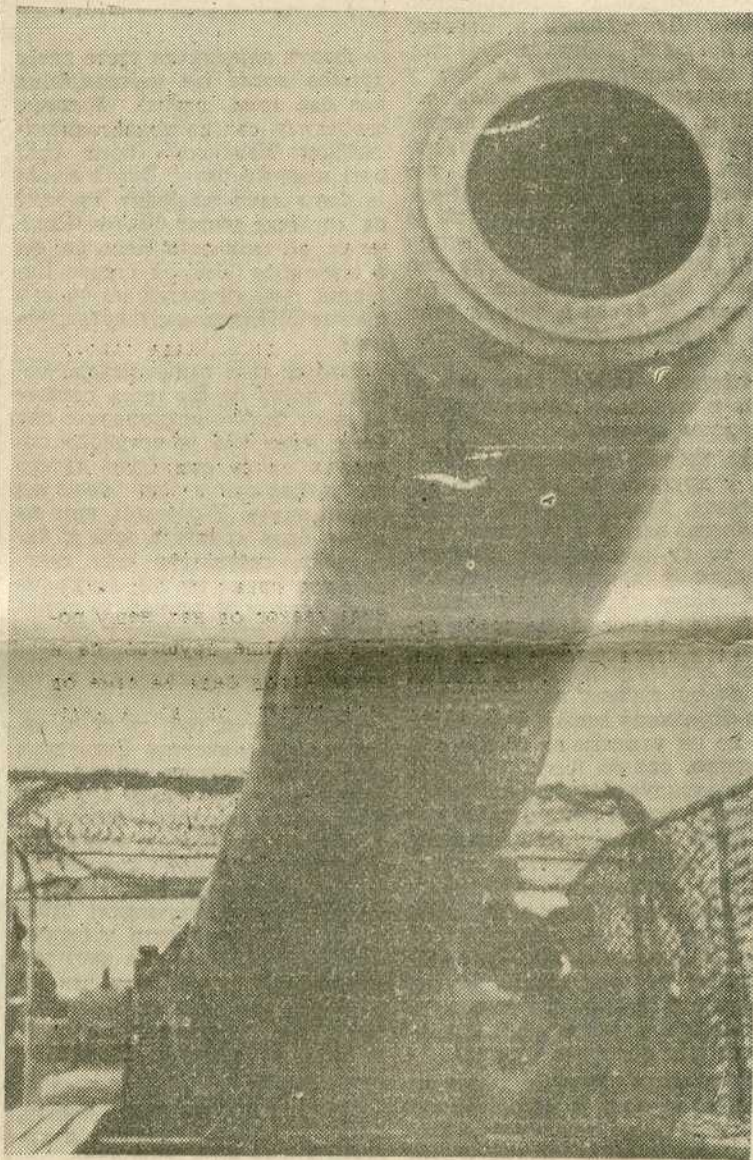
Међутим, није један случај где охологи Енглези нису показали неки нарочити понос. Тако, из данашњих догађаја могли бисмо навести више примера енглеских државника и политичара, а од њих на првом месту г. W. Churchill, који су, пре данашњег рата, најгоре мислили, говорили и писали против болшевика, али којима то ништа није сметало да им, да када им је требало, иду на ноге, при свем том што су им болшевици, на њима својствен начин, били вратили нанесене увреде. Ни сама англиканска црква, на велику штету хришћанства, није се овде показала на висини.

Као што видимо, карактерне црте Енглеза, могу се објаснити разним узроцима међу којима су најпре њихов географски положај и њихова општа историска еволуција па, дакле, ту треба тражити и одговор на питање откуда долази чињеница да су Енглези у толиком обиму несолидарни са европским народима као и откуда тај степен еготизма код њих, степен на који не наилазимо ни код једног европског народа и због чега смо и обележили, у прошлости чланку, енглески еготизам као супер-еготизам.

Сада, наравно, пошто су и у колико и остали народи а не само Енглези продукат своје урођености, своје историје и свога географскога положаја (геополитика и демографија) те зато у основи неодговорни за своје битне особине, онако исто као што често и појединац не може одговарати за оно што собом донесе на свет или што му средина утисне у његов карактер, можемо рећи и за енглеску несолидарност и супер-еготизам да је то нешто елементарно, ирационално.

Али то ништа не смета за констатовање да Енглези представљају за Европу, због тих и таквих својих недуховних особина, једну велику опасност од које Европа, разуме се, мора да се брани као и од других елементарних, ирационалних, појава и сила, н.п. од морских таласа и бура на Атлантском океану, поплава, епидемија, пожара итд.

Једна, дакле, борба духовнога, европскога, света узјамности и хришћанства против инвазије материјалне природе са Запада, онако исто као и са Истока. In hoc signo vinces победићеш најзад, Европо, тј. победићеш у знаку једне савезне државе на бази учења Бого-Човека и Спаситеља нашега, Исуса Христа, победиће наш континент паганство, недуховност, материјализам. Мамону.

У очекивању непријатеља

(Фото: „Вилтбилд“)

ЧИТАВО СЕЛО ПРОШЛО КРОЗ ШИБУ

У источногалицијској општини боден. Само неколико који су Тлустенки догодио се за време совјетске поновне окупације беспримеран случај, чије су жртве били готово сви становници. Сви људи и жене који су остали у томе месту били су отерани на трг. Тамо им је комесар јеврејин одржао кратак говор препун увреда, којим је окупљене означио као „непријатеље совјетске државе“ и издајнике. После тога у отстојању од два метра поставио је два реда црвених војника. Затим је ударцима најјакје својом руком натерао старце и жене — људи су већ пре тога били уврћени у радне и казне баталеоне — да трче између бајонета на пушкама. Највећи број жртава пао је већ после неколико корака на земљу изирун губитком крви и страховито из-

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

Уредништво и Администрација Престолонаследников трг Бр. 43у партер (Теразије).
ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 48 динара; шаље се преко „Прес“ а. д. Влајковићева 8.

Измена човека

У временима као што је данашње често се чује поклич за препородом. Тај поклич долази од званих и незваних, тако да се ствара забуна у циљевима и методама. Просипа се море речи, које каткада немају никакве садржине. Најлепшим паролама ките се често људи који по свом личном животу и раду немају никакве везе са њима.

Да је нама потребан препород, то је ван сваке дискусије. Он је потребан и многим другим народима. Али оно са чиме морамо најпре бити начисто јесте чињеница да не постоји један општи рецепт за све, већ да сваки народ мора сам да потражи свој пут спасења, јер се његов живот не састоји само из данашњице.

Наши претци, са својим животом, радом и навикама, дубоко су усађени у сваком од нас, тако да претстављају добар део нашег индивидуалног бића. Потпуно одрицање од њих је својствено само скопројевићима, који јуре за страним и туђим, мислећи да је све што није наше добро и достојно подражавања.

Не кажемо да се треба држати свега што је наше, макар било и рђаво. Напротив! То би значило да се унапред одричемо сваког бољтика и напретка. Али има ствари које је наш народ дугим животом својим прокушао и које су за њега постале животне истине. Њих не смемо одбацити, ако не желимо да из-

губимо чврсто тле под ногама.

Суштина правог национализма састоји се баш у томе да сваки народ буде свој и да том својом самониклошћу користи општем напретку. Наћи себе међутим није лако. То се може постићи само тако ако воспоставимо везу између наше садашњости и наше прошлости, и ако на томе будемо зидали нашу народну будућност.

Ако ми, Срби, прегледамо нашу прошлост, и ако из ње одбацимо све оно што је у њој било краткотрајно и пролазно, видећемо да су Православље и патријархалност, чојство и јунаштво претстављали суштину нашег гледања на свет и живот. Управо наша патријархалност и наше чојство и јунаштво извирали су из Православља, као живе вере, која је свој специфично српски вид добила у Светосављу.

Зато и данас, када говоримо о препороду, ми га морамо зидати на тим основама. Да би дошло до жељеног препорода, морамо прво одбацили све оно што је рађено или што се још ради мимо или наспрот тим основама. А онда, када жива вера буде испунила сваког од нас, нашу породицу, наше друштво, па и читав народ онда ће саме од себе отпасти све зле и негативне навике, које су нас тровале и које нас још увек трују. Зато се за нас Србе питање састоји у томе: не толико измена система, колико измена човека.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ПОМОЋ И ПРИЗНАЊЕ ЧИНОВНИШТВУ

У више махова ми смо били тумачи потреба чиновничког реда у овим претешким приликама и предлагали смо разне мере да се њихов тежак положај побољша. Ми смо знали какав напор чине државни службеници да недовољно храњени, обучени и огрејани испуне до краја свој задатак, свесни да од њиховог рада зависи опстанак српске државе и боља будућност српског народа.

Ако има случајева несавесног схватања дужности, они су много ређи, а преовлађују примери самопрегорног рада под врло тешким околностима, у незагрејаним просторијама, назебли и полугладни. Али код већине чиновника остало је високо схватање службе држави, за коју треба жртвовати много, иако је она врло често била маћеха за ове напаћене народне трудбенике.

После априлског слома 1941 године улога чиновника је била од пресудног значаја за нормализовање прилика и припреме терена за изградњу нове државне зграде и обнове националног живота. Од њихове свести о захтевима времена, од њихове пожртвованости да испуне свој задатак зависило је континуитет нашег државног и националног живота.

Можемо рећи да је српско чиновништво у својој државној организацији углавном одговорило својој задатку и оно је са своје стране у пуној мери допринело брзом консолидовању прилика у Србији, која је без великих потреса продужила државни живот и почела са реорганизацијом државне власти.

Влада Народног спаса ценила је овај пожртвовани рад државних службеника, одавала им је признање и моралну потпору. Истовремено она се трудила да олакша и тежак економски положај чиновништва, знајући како су њихови приходи страшно мали и недовољни да обезбеде и минимум за егзистенцију, јер су цене животних намирница биле у огромној несразмери са њиховим приходима.

Повећање плата и додатака ни су могле да извагнају ту несразмеру, а с друге стране та повећања нису могла бити велика, јер не би била од користи. Повећање буџета, односно повећање оптицаја банкнота смањило би вредност новца и цене би тиме све више скакале. Оно што би се добило на једној страни, повећањем припадности, изгубило би се на другој страни, новим скакањем цена.

Влада је помишљала да побољ-

ша стање чиновника додељивањем у натури основних артикала за живот, сматрајући да је то погоднији и ефикаснији начин, али због нередовних прилика она то није успевала да спроведе.

Сада међутим влада је успела да обезбеди додељивање једног минимума намирница потребних за живот својој чиновнишћу, по мишљајући даље да приступи и повећању припадности, чим се прилике укажу повољне за ту меру.

У данашњој још тежој ситуацији поводом бомбардовања градова у Србији, што отежава довоз намирница, а то изазива скакање цена, ова мера владе јесте најцелиходнија и биће од стварне помоћи чиновнишћу.

Влада генерала Недића је на тај начин поред материјалне помоћи дала и морално признање чиновнишћу за његов досадањи патриотски и пожртвовани рад у служби отаџбине. Надамо се да ће и целокупна српска јавност бити задовољна овом мером, јер сви знамо са каквим се тешкоћама боре чиновници и њихове породице да се одрже у животу и да су они у данашњим приликама најтеже погођени, више него сви други редови нашег друштва.

„С—Н“

БУДИМО ЉУДИ, БУДИМО СРБИ

Рат се распламтео на свима ратиштима жестином, која до сада није била позната. Он је ушао у одлучујућу фазу и, можда, његов крај је ту. Али нас интересује једно, да ли је свршено са нашим непромишљеностима. Да ли смо се научили најзад да се пружамо према својој губери, односно да не мислимо да више знамо него Врховна команда немачке оружане снаге или англоамеричке или бољшевичке. За ове три године починили смо доста таквих непромишљености, које смо платили жртвама. Сада можемо да починимо какву нову грешку прејудуцирајући исход рата, прецењујући једне или потцењујући друге. Ми

смо у томе смешни, јер нас нико не пита шта мислимо о томе, нити неко води рачуна о нама.

Ми стално уображавамо да смо добро обавештени. За нас је довољно да нам се нешто поверљиво пристане на уво, па да у то стопроцентно верујемо.

Данас нема неодговорних грађана. Сваки одговара пред заједницом и пред својом савешћу. Зато треба добро да промислимо они, који су учинили такве ствари, који су оштетили првокласне народне интересе. Зато сада ни-

ко не сме грешити, јер то може изазвати тешке последице. Уколико рат улази у одлучујућу фазу, утолико ми у нашем простору и под нарочитим околностима под којима живимо морамо бити паметнији и мудрији ако желимо себи и свом народу добро.

Прилике су данас тако тешке, да морамо бити опрезни према свакоме. Ником ништа не треба веровати, све треба примити са резервом, јер је све преувеличано и тенденциозно. Све се то у позадини припреми и скува, а ми тога нисмо свесни. Нарочито у погледу догађаја који се деша-

(Наставак на 4-ој страни)

ТЕПИХ БОМБИ НАД ЧУКАРИЦОМ

Шесто бомбардовање Београда уперено је било на Чукарицу. Фамозни англоамерички ћилим и овога пута сручио се на овај мирни и трудољубиви крај Београда, насељен радницима, занатлијама, чиновницима.

Бомбе су падале немилосрдно, у серијама без и најмање обзира. Уништени су домови, штедњом и пожртвовањем годинама грађени од ситног света, који је имао једину жељу да себи, после дугогодишњег напора, осигура кров над главом. Не појединачних кућа, већ читавих улица више нема. Стотине уништених дома, стотине уништених породица.

Свет се у чуду пита, чему води тај систем уништавања мирног становништва, инагурисан већ ћилимским уништењем Пашиног брда. Требаће још времена да се тачно утврди број погинулих и рањених, а број оних који су остали без ичега пење се на стотине, јер су зграде у том крају већином једносратне, слабе, неосигуране.

Захваљујући англоамеричкој безобзирности, Београд, град без утврђења и модерних ратних погрђења, град без ратне индустрије, постао је ето омиљена игра „савезничке“ ратне вештине, која тачно у главу туче мали ситан свет, који нема срстава да се склања по унутрашњости, већ за горким комадом хлеба мора да остаје на дужности, исхранује своје и на тај начин одржава и продужава већ толико искрвављену српску расу.

Жалосно је сада проћи Чукарицом.

Кратери и рушевине означавају место где су некада постојали мирни домови: читавим улицама не може се проћи: водоводне деви погођене, баш кад је вода у овим запарним данима најнужнија. Свет лута по згариштима, налази и извлачи своје миле и драге, не плаче, али у души вапије против неправде која му се ни кривом ни дужном чини.

Шта су англоамеричке армије тиме добиле?

Ево погођених «војних објеката» на Чукарици

(Фото: Држ. пропаганда)

ТРИ БИТКЕ

Политички Жак
Дорио о болшевизму

ОПАСНОСТ ЗА ЕВРОПУ

Битка у Белорусији је узела највећег маха. Московски генералштаб прикупио је овде велике снаге и масовним нападом продором кроз немачки положај. Немачке дивизије које су чувале фронт, дају огорчени отпор. Ожестини тог отпора можемо да судимо по томе што је погинуло неколико немачких генерала, као што је јавио извештај Врховне команде.

Наравно, да непријатељска пропаганда искоришћава ефектну ситуацију на бојишту ради ширења најфантасичнијих вести. Међутим, у неутралној штампи, као што је на пример, шведска, испуњено се неповерење према тим претераним вестима. Листови правдају то неповерење чињеницом да се већ више пута десило или, боље речено, увек се дешавало да је стварност порицала након битке оптимистичке претпоставке Совјета усред битке. Чак је порицала и њихове пропагандистичке извештаје о успесима у заробљавању и уништавању противника.

Неоспорно је да су совјетске трупе прилично напредовале на белоруском фронту, али такође је неоспорно да Немачка припрема контра-мере, како би осујетила непријатељски план. У збивањима таквих димензија, као што се сада одигравају на Истоку, темпо противмера не може да се мери сатима ни данима.

Те, према томе, треба очекивати да ће још у току извесног времена иницијатива на бојишту бити у совјетским рукама, али затим ће се поновити оно што се, као неотклонив закон, понављало у свакој битци: немачке резерве ће болшевицима одузети иницијативу, као и да ће исполити сопствену иницијативу.

Истовремено са битком на Истоку, бие се и битка у Италији. Овде, после неколико дана повлачења из римске области према северозападу, Немци су заузели један положај на коме дају непријатељу веома упоран отпор. Битка у Италији је карактеристична по томе, што Британоамериканци ни до сада не знају праве намере немачког вођства.

Немци не бацају у борбу главнину своје армије, и зато се не може знати у чему се њихов план састоји у постепеном изнуравању Британоамериканца, или у припреми једне снажне противакције.

О противакцији на нормандском фронту много говоре енглеске новине. Говоре у таквом духу, да се код читалаца ствара заблуда: ко је у ствари нападач? Инвазионисти или контра-инвазионисти? Енглези јављају о немачким контра-мерама и контра-нападима и о њихови мприпремама још јачих контра-мера и контра-напада. Можда је ово намерно енглеској јавности ради тога да би јој се објаснило да треба извршити искрцавање још на једном месту, јер се у Нормандији наишло на исувише јак отпор.

Знаста, тај отпор је фантастично јак. Енглези су морали да повећају своју другу армију до на 15 дивизија. Никад још у току овог рата није било проливено толико енглеске крви, као што је то било на овом „дамвед“ фронту у Нормандији. Изгледа да Американци такође имају око 15 дивизија.

Тако изгледају те три битке, које се сада бију. Али, на драматичније изгледа четврта битка — битка за морал енглеског народа. Као што је познато, аеротор је имао задатак да сломити дух немачког становништва. Уништење фабрике или саобраћајних постројења сматрало се јак начин, а не за циљ. Циљ је био — бацити Немце у очајање и натерати Немачку на капитулацију. Тај циљ није био постигнут.

Сада су Немци одговорили на аеротор применом једног совјетског средства — „V-1“. И био разара, као што су разарали

теписи од бомби бачени на немачке градове. И оно убија као што су убијали канте са фосфором или експлозив англоамериканских бомби. Али оно необично јако делује на живце.

Делује тако, као што није могао да делује ни ваздушни напад, ни серија напада.

Хоћемо да констатујемо чињеницу: две године аеротора над Немачком имале су мање моралног дејства него 23 дана примене „V-1“. Ово је несумњиво. Ово је значајно. Значајно не само за развој инвазије, већ и за сам развој рата. Ово је значајно је од свега што се дешава на свима ратиштима.

М. Војновић

БУДИМО ЉУДИ,
БУДИМО СРБИ

(Наставак са 3-ће стране)

вају на ратиштима, ми можемо мало знати шта се у ствари одиграва.

Ми се данас обраћамо Србима овако отворено и оштро, јер се бојимо да опет неки, поводећи се за туђинском пропагандом, не нанесу народу несрећу и ослабе његове позиције, које је тешком мукот стекао. Ми данас немамо све потребне елементе за правилно расуђивање судбоносних догађаја у свету и на ратиштима и зато можемо правити и правимо грешке. Велика је опасност за наш народ од оних који мисле главом кафане и улице и сваки час кажу: готово је.

Пишући ове редове ми имамо пред очима оне који самовласно предузимају мере, које су опасност за будућност српског народа. Зар после свршетка овог гигантског светског рата треба да отпочне нов, наш међусобни рат и истребљење. Ми сматрамо да свршетком рата треба да отпочне редовно стање у нашој земљи, у којој ће се поштоваати закон и правда, а не у њој да владају злогласне методе Чеке и ГПУ; ко је крив има да падне под удар закона и нека му се по казни суди, али ми нећемо слободу паликућа и осветника, време француске комуне и владу олоша. Ми желимо Србију из 1912 коју хоћемо да повратимо, за коју патимо и за коју смо готови сваког часа да умremo.

У овом часу ми бисмо хтели да још једанпут опоменемо све Србе, ма где се они налазили, на одговорним и неодговорним местима, да сада будемо пре свега људи и само Срби. Само то и ништа више. Нека рат тече својим током, ништа ми од њега немамо кад у нашој кући владају неред и немир. И тек кад рат буде завршен за нас, почиње тада велики посао, у коме су потребне вредне руке сложне српске браће. Рат се неће завршити како лаковерни замишљају, а ми Срби треба да гледамо само своје интересе.

Ми смо потребни једни другима, као што смо сви заједно потребни нашој земљи и нашем народу, јер нам је отаџбини изнад свега.

Зато сада када се ратни окршај пење ка кудминацији, ми морамо бити присебнији, паметнији и мудрији више него икада.

Зато будимо људи, будимо Срби, наши мртви, на нас гледају. Стари ратник

„Вама не говори вођа странке, него потпоручник Жак Дорио, који се налази на отсуству у Француској“. Овом реченицом обично започињу приредбе на којима Дорио говори у десет великих градова Француске у корист француске добровољачке легије.

Ми се користимо приликом да Жаку Дориоу поставимо неколико питања. На наша питања о унутрашњој политици одговорио је слегањем рамена. „У Француској оно што би требало да је доле било је на врху. Треба дакле да створимо ред, о том нема сумње. Али, кад гори кућа комшије, а ватра прети и сопственом дому, онда има важни-

Решава се питање
домаћег семена

Питање семена у нашој пољопривредној производњи чека већ одavno своје решење. Међу многе недостатке од којих је наша пољопривреда патила спадао је и недостатак семена, које се лоше употребљавало, или се уопште у земљи није производило, ма да имамо природних услова за одличну семенарску производњу, која би могла чак представљати значајну грану извоза.

У толико је више за похвалу што је баш у току овога рата, под најтежим условима, учињено највише за подизање ове значајне пољопривредне гране. Године 1942 Српско пољопривредно друштво основало је своје ново Одељење семена, које је већ прошле године почело да развија врло корисну делатност.

Почетком прошле године Друштво је, на своје тражење, добило одобрење од надлежних да изврши набавку семена повртарских и других усева у Немачкој и делимично у Мађарској, док се семе пићних бељака добијало

Употреба
„шведског
лонца“

При кувању јела која захтевају дуже ложење много горива се штеди кад се довршавају без ватре. Зими то није од значаја, јер иста ватра загрева и кућу, а кратким ложењем не постиже се потребна температура у њој.

Код нас су ретки специјални лонци за такво кување, а мало се употребљавају и направе познате под именом „шведског лонца“. А пасуљ, кромпир, разне чорбе и умаци могу се дигнути с ватре чим добро прокључају. Суд с у пола скуваним јелом се онда заклопи и умота у топле јастуке, перине, јоргане и слично. Без додира с ваздухом добивена топлота се дуго одржи и јело докува као да је до краја остало на ватри. Поменути „шведски лонац“ је дрвени сандук подесне величине с добрим поклопцем изолован по свима унутрашњим странама хартијом, крпама, перјем, струготином и другим материјалом који одржава топлоту не пропуштајући спољни хладан ваздух.

Ова направа је врло корисна и лако се прави. А најбоље служи кад величина суда за кување тачно одговара унутрашњем простору. Ако је лонац с јелом мањим од шупљине сандука, празни не треба редовно попуњити хартијом или крпама, да би се избегло струјање ваздуха и брзо хлађење.

јих задатака него да се спремају собе. Сматрам својом дужношћу да као разуман човек и вођа странке учествујем у гашењу ватре, и то у првим редовима. Не знам шта би могло да буде важније од тога.“

Жак Дорио се дигао. Ознаке Гвозденог крста са витешким редом и Источне медаље светле на његовом копорану, поред медаља за храброст стечених у првом Светском рату. Ова одликовања доказују да његове речи нису јевтине реторичке фразе. Озбиљним гласом Дорио је продужио:

„Признајем да у Европи много људи није схватало значење црвене опасности, уколико је уоп-

ште знало за постојање те опасности. Али има три године како нико више не може да пређе преко тога. Да Вођа Трећег Рајха није године 1941 тргнуо мач против овог непријатеља Европе, био би континент од Карлата до Атлантског океана већ под болшевичком влашћу.“

Шта би то значило?

Запитајте француске легионаре, који су болшевизам видели и доживели из сопственог искуства. Сви ће они да вам одговоре да се овде не ради о обичном непријатељу, какав је постојао у ратовима у прошлости, него о створењима из неког другог света, о примитивним ваварима, који су на неописив начин фанатизовани од московских плаћеника светског јеврејства и опремљени најмодернијим алатом, на падали као зверски чопори. Прег поставимо да би немачка оружана сила малаксала уз учествовање Англоамериканаца, онда би Француска заједно са свим осталим земљама Европе била однесена као сламка на ветру. Никаква англоамеричка сила не би могла то да спречи.

Али близина опасности пробудила је савест. Румунија, Мађарска и Балтичке земље су удесеточиле своје ратне напоре откако је опасност кувнула на њихова врата, а друге земље као што је Финска, показују решеност да неће дозволити да их обмане са лажним обећањима.

То је стварно мобилисање Европе.

С обзиром на овај задатак, за мене су питања унутрашње политике — питања дуготг реда. Помислите, на пример, на социјално питање. Ми можемо да се старамо да би потиснули дејство комунистичких елемената, а ипак не можемо ништа друго да урадимо него да изамо гране са извесног делета. Само на Истоку можемо снажнијим владама сигурно да погодимо само стабло. Оног дана кад буде уништен сталинизам, биће на смрт рањени и Стаљинови сукривци.“

После кратке паузе продужио је Дорио:

„Према мом убеђењу, победа неће бити довољна да реши све проблеме. Биће потребно да Француска себи обезбеди место у новом европском поретку, да би овај поредак био трајан и да би почивао на међусобном поверењу. Има људи који не верују у искрен немачко-француски споразум.“

Уверавам вас да сваки који је био на Источном фронту, мора у то да верује. Пред заједничким непријатељем Европе људи једнаких схватања постају свесни да и мје судбина једнака, и ако су у ранијим ратовима и били противници.

Француска добровољачка легија је први видљив знак немачко-француске сарадње. То је разлог због чега сам ја, забавивши све остало, време мог отсуства користим искључиво за то да би што више младих Француза потстакло да се на Источном фронту боре за своју земљу и за Европу. Некада је француски народ учествовао у бројним крсташким походима. Према искуствима, које сам стекао на својим врвовањима прошле недеље, имам утисак да смо на најбољем путу да продужимо са овом традицијом.“

Разговор је завршен. Неколико часова доцније састали смо се опет са потпоручником Жаком Дориоом на једном примању. Он се овде нашао са немачким официром који је још пре кратког времена био на истом сектору фронта, на коме се бори и француска добровољачка легија. Овај немачки официр дејствује сада на Атлантском бедуму док ће потпоручник Дорио да се врати својим друговима на Источни фронт. Има ли импресије илустрације изјавама вође највеће француске странке?

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

НАША ДРУГА СТРАНА

НАЦИЈА

Израсло у грчу и болу нације добровољаштво је правилно поставило ствари када је увидело да је основни наш задатак да решавајући проблем једне побеђене средине, мора прићи и излечи-вању од болести која нас је и довела до тога да је наш иначе млад организам нагло отказао.

У том су смислу већ први борбени сусрети добровољаца са непријатељима мира и поретка редовито за собом повлачили и испуњење задатака отрежњавања наших маса. При томе се није губило из вида ни то да се непријатељ Српства обилато користио пропагандним триковима и сретствима.

Иза битака и фронтова бе снала је борба на живот и смрт где додуше није било трагова и задаха лешина, али где се осећало да се олујина спрема!

Далеко од моралних принципа, а наоружани лажима и триковима непријатељи Србије, па према томе и добровољаца, служили су се клеветима и подвалама. Једном речју: терали су и уде-шавали пропаганду према ниским инстинктима маса.

На тај су начин они успевали, да у почетку, свој фронт начине јаким не само на плану физичког отпора, него и на пољу политичке придобијености.

Силе зла су биле јаче од сила добра. И изгледи на успех ових потоњих били су мали. Па ипак ишло се напред. Борећи се са оружјем у руци добровољци нису пропуштали ни један моме-нат, а да народу не објасне сву штетност непријатељских, антисрпских снага...

Безбројна предавања, маса зборована, одржане изложбе, организоване дружине чиниле су да су добровољци пробали брешу у редовима непријатељске пропаганде.

Истинама и својим ставом се бори, а која је свој излагали.

У том делу рада држали су се они оне: „што смо на сабљи изгубили на памети ћемо да повратимо.“

Пре оспособљења да примером послуже добровољци су жртвом и самопрегором и сами прошли кроз страховито тешку школу искушења. То је поред постојећих утицаја васпитача био и главни фактор унутрашњег самоизграђивања добровољачких бораца. Оно је придонело да се изформирана лика новог младог Србина.

Тај став је учинио да је сваки добровољац постао претставник идеје за коју се бори, а која је свој израз добила у обрачуну и ликвидирању сила зла.

Снага уверења као и јачина духа која је прожела

сваког војника преносила се и на држање непријатеља. Знао је он да је и најмања добровољачка јединица кадра да се супротстави дво-струко, па често и петоро-струко, надмоћнијим снагама противника.

Али најважније је то да је народ увидео да су по-ступци добровољаца у супротности са онима што о њима говоре њихови противници.

Гледао их је народ наших села и вароши када су одвајали од уста да би утрли сузе нашој избеглој браћи, посматрао их када су младичким мишицама одмењивали за плугом ослабеле моћи жена наших заробљеника домаћина, слушао их када су песмом крепили а радом уздизали.

А поврх свега дух који их

је носио из победе у победу.

Увидео је народ наш да су они унуци Милоша и Марка а величине достојне наших највећих духовних прегаоца!

Идеја добровољаштва која је свој најпотпунији израз добила у биолошком очувању Српства као и спремања његовог за задатке у будућности данас постаје и мисао водиља отрежњених српских маса.

Није далеко дан када ће и овај други план добровољачке борбе да добије своју потпуну сатисфакцију и када ће захвално Српство, у историји својих напора, добровољаштву дати место које му и по величини жртве као и по диновском узрасту душе и припада!

Б.

Наша Видовданска Песма

Народ ми распет на крсту
паклених оргија
а судба му
око разривених груди
ченгеле свија
у омчу чврсту.

Крваво и тупо поглед му блуди...

Тамно пред оком
и душом...
Али знам, у болу дубоком
да тако мора бити
да се бол и туга
морају у једно слити
да би се изишло
из зачарана круга.

Зато ја видим зору народа свог
и како васкрсава
побеђујући бол рана;
ја чујем бубње победе
и прастару химну Ви доведена

Штећу збројовке и бреду
у грчу јеца тло
а мит легенде старе
обузео и душу и тело
— биће моје сво
и пече, пече попут вулканске јаре.

Крваво коло игра се земљом мојом.
А ми већ тршци
али ипак силни
чезнемо за будућом Отаџбином својом
и шкрупимо је
борећи се крвавим бојем
крвљу пурпурном и знојем

Данас наше младости
граде историју...
Згазили смо све личне радости
и иструли у боју...

И трошни измучени
док над нашом главом
кружи јато врана
ми ломни
црпемо снагу из вере наше
и богате ризнице Видовдана.

Вукадин Кеџан

Нација је природна творевина која везује у једну заједницу судбине све припаднике данас највећег посебног људског колектива. Нација је скуп људи по везаних заједничким пореклом (крвном везом) и свешћу о заједничкој судбини у прошлости, садашњости и будућности. Нација је природна творевина која је произишла из историског развоја породице, братства, родова и племена по законима историске еволуције, а отеловљује се данас у такође природној творевини — националној држави као заједничком дому целе нације.

Нација је народна, друштвена и духовна заједница коју везује крвно сродство и осећање исте судбине. То је заједница људска која има своје посебне духовне вредности и свој посебни поглед на свет и живот. То је заједница са самосвојном културом у духу, својих традиција, коју на основама човечности изграђују њени припадници — народ слободним стваралаштвом. Таква заједница захтева у друштвеном животу и посебан положај међу осталим нацијама, положај који се огледа у особном склопу националне државне заједнице, склопу који одговара духу и потребама етничким, етичким и социјално-економским нације као такве.

Сваку нацију прате кроз историјски развој два елемента: национална самосвест и национална елита. Без њих нација није — нација.

Национална самосвест се у својој суштини састоји у сазнању појединаца, припадника једне нације, да они сви органски припадају истој нацији и да сви заједно чине једну органску целину која има заједничке духовне и економске интересе. Ова свест о заједничкој судбини и јединственој органској заједници манифестује се: у свесном разликовању од других нација, у прегнућима за стварањем сопствене националне заједнице и националне државе, и у брзи и делатности за њено одржавање, благостање и даљи успешни развој. Ова национална самосвест ствара се постепено у току историског развоја и њени се први знаци манифестују не само у разликовању од других нација, него и у појави тзв. „националног историског предања“, традиција, предања у ужем смислу, народне песме о националним јунацима, херојима, светитељима и догађајима у прошлости, чувању народних обичаја итд.

Национална елита је скуп национално свесних водећих појединаца у једној нацији. У овоме скупу одабирање и припадност истоме не врши се на основу припадности овом или оном сталежу, по богатству или друштвеном положају. То је скуп појединаца дубоког националног осећања, појединаца који свесно раде и који се свесно жртвују за националну заједницу Националној елити, која никако није „друштвена елита“ у данашњем смислу речи, припадају не само интелектуалци, него и „неизобра-

жени“ појединци, не само богаташи него, чак првенствено, и сиромаси. То није никакво чудо, јер су баш они ти који у себи осећају биће нације и деле њену судбину. Једном речи, националној елити припадају појединци једне нације као припадници свих сталежа без разлике. Национална елита је скуп национално и социјално најпожртвованијих чланова нације. Ова елита пружа целој нацији примере самопрегора и саможртве за идеју национализма, за нацију, за националну државу. Она стварно претставља нацију, бори се за њу и указује јој пут у будућности. Национална елита је она и видело нације. Она је духовни вођа нације и националне државе.

Нација је, као што видимо, један историско динамички појам. Она је живо биће — организам. Она је прошлост и садашњост и будућност, све заједно, а никако једно од тога. Њу сачињавају све генерације у прошлости и будућности које су крвном везом и самосвешћу повезане међу собом кроз генерације у садашњости. Она је производ историјског духовног напора свих прошлих, садашњих и будућних генерација, као што је и производ њихових материјалних прегнућа и борби кроз векове.

Нација живи, развија се, мења и, као сваки живи организам, она има своје младеначко, муљевно доба и своју старост, па чак и смрт. А ова смрт долази не само из спољашњих, како би се то могло помислити у првих мах, него често и из унутрашњих разлога — због самоуништења једне нације — народа.

Ово самоуништење може да буде како на политичком и социјално-економском пољу („интегрално рушење националне државе“ и „туђински капиталистички пир, експлоатација, ћерда народне имовине и исцрпно осромашење народа“), тако и на моралном, националном, духовном пољу („бешћашћење најбољих људи нације, морално расуло на свим подручјима народног живота, неморал уопште“, „општи дефетизам, напуштање и разарање свих националних основа“ и „победа туђинске мисли: јеврејства, масонства, комунизма, демократије, интернационализма“). Самоуништење једне нације на духовном и националном плану јесте најопасније јер је оно тотално. Зато и кажемо да је нација на првом месту један „друштено-психолошки појам“ који настаје природним путем услед друштвеног историског развоја. Зато ће поједине нације и живети све док, док у њима и њима влада њихов самосвојни национални дух, националне духовне и културне вредности и врлине, док влада вера у себе и своју мисију у човечанству.

Сл. Љ. Недељковић

БОРБА КОД ВЕЛИКОГ ШИЉЕГОВЦА

Крајем прошлог месеца извршен је концентрични напад мањих добровољачких формација на комунистичке банде у простору јужно од Крушевца. Први покрет бандита према наредби бившег робнијаша и московског маршала Тита за „генералну офанзиву“ на свима секторима, дејством српских добровољаца завршио се тежим поразом Брозових руља. Добровољци су речито одговорили да у Србији никако не може бити ни тренутка опстанак бољшевичкој немани.

Према унапред утврђеном плану извршен је препад са три стране. Пред снажним налетом добровољаца бандити су узмицали и напустили једно краће време терорисано село. На тешко приступачној узвишици банде су се укопале уображавајући да ће бити дуже време сигурне у заузетим положајима.

Напад добровољаца изведен је веома прецизно. Бандитска ватра је повремено дејствовала сасвим снажно. Пред комунистима који се хране плачком српског народа, а бодре мржњом према свему што није исте крви којој припада бандитско несрпско вођство, овога пута стајао је чврст бедем. Из заклоњених положаја који су местимично били камуфлирани жбуњем и стенама, јуришали су у сурим униформама са српском заставом на челу јуначки и пожртвовани добровољци. У есмочасовном окршају две бандитске „бригаде“ претрпеле су тежак пораз. Најпре је неколико ризикантних јуриша избацило комунисте из укопаних гнезда. Следећих часова систематски је спроведено одбацивање и истребљење дезорганизованих банди. Уз бесидне погрде на рачун Краља и других српских светиња, повлачећи се у неред бандити су изгубили доста спреме и наоружања. Кроз вечерњи сумрак преостатак „бригада“ повукао се у више пределе.

Биланс комунистичких губитака није за бандитско вођство нимало охрабрујући. На лицу ме-

ста остало је 50 мртвих, извештан број заробљених и већи број рањених, делимично повучених са бегунцима. Добровољци су имали само три лакше рањена друга.

Банде су у бегству напустиле и драгоцен пропагандни материјал. Он недвосмислено сведочи везу и сарадњу англоамеричких официра са Брозовим комунистима. Међу примерцима једног летка који у облику листа издаје англоамеричка пропаганда у Италији, налази се и неколико примерака енглеских листова. На једној фотомонтажи усликани су истакнутији „савезнички коман-

данти у марту 1944“. Уз Ајзенхауера, Монгомерија, Александра и друге генерале, налази се и загребачки провалник „маршал Гито“. Тако је и овај „напредни и класно свесни првак“ нашао место поред „капиталистичко-буржоаских ратних хушката“ преко мора.

Пораз бандита у овом сукобу поновна је опомена да они неће дуго жарити и палити на српској територији. Завет добровољаца и осталих националних снага да се комунизам мора уништити и искоренити, слогом духа и оружја биће испуњен.

С. КОНТИЋ

Под шлемом и оружјем није им мало лако кретати се по летњој жеги. Али зато је веће и пријатније уживање напојити се и освежити хладном водом на каквом сеоском кладенцу или бунару...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

ДВА ФРОНТА

Један је фронт партизански, комунистички. Други је фронт национални. Први фронт, фронт партизанско-комунистички, војује: против Бога, нарочито хришћанства и хришћанске цркве, против нације, против Краља и монархије, против породице, против принципа домаћинства, против личности.

Други фронт, национални фронт, брани одлучно, на живот

и смрт: Бога, нацију, монархију, породицу, домаћинство и личност.

Наш народ и сам полако увиђа да су на његовом судбинском простору могућа само ова два

поколења су засејавала српску народну њиву. Ницали су благородне биљке и доносила дивне плодове, али ницали су и коров и уродице, па су их поколења гребила. Било је времена кад је благородно семе давало 30,60 и 100 по сто дивних плодова, а бивало је кад је коров гушио благородно биље.

За време Југославије нарочито је ижђикао коров и умножила се уродица тако да се већ и није могло наћи благородно биље из српске народне градине.

Још пре рата било је људи који су осетили и видели да ће коров и уродица уништити усев векова и дуге поворке наших предака, па су прегли да истребе губу из торине. Успеха не би било у овоме послу, да младе руке омладине српске нису засукале рукаве, да благородни усев одбране од штетна корова.

За време рата тај спасоносни задатак прихватили су српски добровољци. Они су узазнали пут српске, и једино српске, истине и напрегли су своје младе снаге, да осветле путеве српске народне судбине трима вековним истинама нашег народа: српском светосавском вером, српским народним јединством, српском народном државом.

Испуњени љубављу, осветљени истином, осећени духом својим, српским народним, добровољци надчовечански иду тим трновитим путем подвижништва и мучеништва јуначког за спас српског рода.

Они носе крст за цео народ, они откајавају грехе свих, они страдају и боре се и за оне који их клеветају, они гаје љубав и

према онима који их мрзе, јер се само тако може доћи до српске слободе и до српскога излаза из данашњице врлетне и мучне у којој се налази цео људски род.

С. И.

НАШЕ ЖРТВЕ

Наше жртве — то су откупи за грехе многих, али и сигурни, једино сигурни, темељи наше будућности. Жртве које добровољци дају еванђелско су семење из кога ничу стотруки плодови. Својом лепотом, снагом, изванредним жаром родољубља, оном дивном моралном чистотом наше жртве су надахњивале и оплођавале. У непосредном суочању са животним опасностима, у хладном и витешком гледању смрти у очи, у свакодневном готовости, да се умре за идеале добровољаштва, најбољи од нас остали су неизрециво велики и неодољиво привлачни. Гинули су на начин на који гину само хероји. И баш то је надахњивало за борбу и осигуравало победу.

За оздрављење од тешких невоља мора да заструји у свима правцима народног живота одушевљење и вера, осећање народне заједнице и дужности према њој, морају да завладају закони разума, правде, пожртвовања. Нико се не може и не сме поставити изнад овога. А људи који руководе животом народа српског морају бити безусловно предани постављеним циљевима, одани народним тежњама, до крајности самопожртвовани, несаломљиво издржљиви и карактерни. Они морају имати јасан поглед на дужности које су им поверене и чврсту вољу да слома и савладају све тешкоће.

✱

Само кукавички народ не сме истини у очи да погледа! Само народ који не сме истину да види, завлачи као ној главу у песак, бежи у царство лажи и живи у ошми. Разуме се, да се такав народ стално сукобљава са стварним животом, јер не гледа ствари какве јесу, већ живи у самообмани да су ствари око њега онакве какве би он желео да су. Њега свакога часа стварни живот изненађује, запрепашћује, врећа, укасава, оштећује, — јер га он није хтео видети таквим какав је, већ онаквим какав је желео да јесте.

Знам, да је такав народ упућен на пут своје несреће, слома, па можда и смрти.

✱

ПРАВДА ДРЖИ ЗЕМЉУ И ГРАДОВЕ: то мора бити један од основних закона државног и друштвеног уређења у суштајој слободној, препорученој заједници српскога народа.

✱

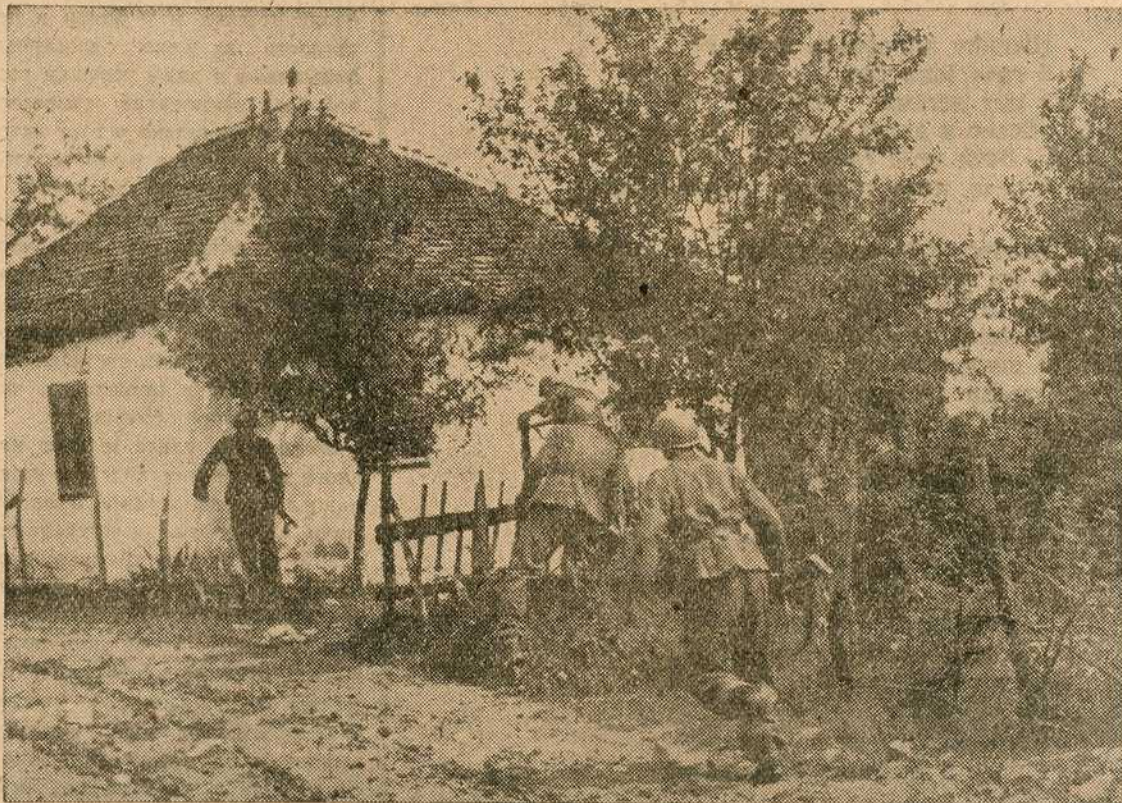
Сваком оно што му припада, а не сваком једнак део. Сваком по заслуги. Рад је мерило свих вредности, и то рад као допринос појединца општој ствари заједнице.

✱

Ко управља друштвеним и државним пословима, на своје приватне мора да заборави. Раније, кад нас је било сасвим обратно, па одатле сва она корупција са безбројним срамним аферама...

Оцу Србије
ГЕНЕРАЛУ НЕДИЋУ

Поздрављам Те, Оче мно,
Данас си величанствен био!
Сакупивши око себе:
Понос Српства све соколе
А и наше Беле Орле!
Свак нек види, свет нек чује
Шта генерал Недић ради:
Колко своје Српство љуби
И како му дане слади!
Како живи за Србију
И младога Краља Свога,
Јер их воли, јер их љуби
До самога милост Бога!
Србија је срце Твоје,
Српски народ Твоја душа,
Блажен да је сваки Србин,
Који Твоје речи слуша!
Јер нас водиш Васкрсењу,
Братској слози и спасењу!
Буди поносан са Својим верним стадом,
А још више са узвишеним радом!

Зорица М. Кошанин,
уч. II р. V ж. гим.

Бандити су искористили домове сеоског света, да из њих сипају ватру на националне борце. После краће борбе, добровољцима успева да бандите из њихових бусија истрају и нагнају у бегство. (Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

ГЕНЕРАЛ НЕДИЋ И СРПСКИ НАРОД ЗБРИЊАВАЈУ СРПСКУ СИРОЧАДУ

Од Видовдана 1944 године, на паћена и многострадална земља Србинова обогата је једним новим градом. Два километра удаљености од древне престонице кнеза Лазара, на остацима некадашњег убојног арсенала оживело је ново и велико насеље **Недићев дечиј град**.

Недићев дечиј град у Обилићеву данас је постао стварност. По широким алејама под надзором васпитача марширају српски

СИРОЧАДА

12 година, стигао пре два дана из у животу, па нешто и да изумимо...

Народ изграђује један град

Начин на који је приступљено изградњи **Недићевог дечијег града** незапамћен је. Не само у

у пуној мери. Нови град надмашиће многе установе не само на Балкану већ и у Средњој Европи.

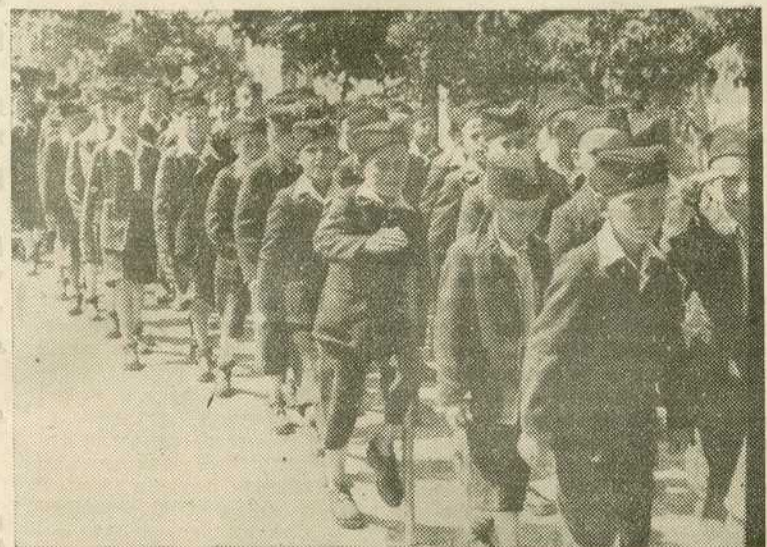
Свечано отварање извршио је заступник председника владе, помоћник министра саобраћаја инж. Брана Ивановић. Присутствовао је и помоћник министра просвете Вл. Велмар Јанковић. Видовданске свечаности у Крушевцу добиле су печат јединственог слава српског национализма и стваралаштва, српске племенитости и снаге духа.

С обзиром да је нови дечиј град створен искључиво народном помоћу, у име генерала Недића министар инж. Ивановић прогласио је приликом отварања да се **Недићев дечиј град** ставља под врховну заштиту српске нације.

„Хвала генералу Недићу“

По сеновитим стазама, раздрана деца образовала су за време видовданских свечаности нарочити шпалир. По озбиљном држању и тишини која влада, изгледа као да су и она свесна величине тренутка када се отвара најзначајније социјално дело дашње Србије.

Мали Иван Ивановић стар је 12 година, стигао пре два дана из Ниша. Сада стоји у првом реду и са својим вршњацима поздравља госте.

ВЕСЕЛО МАРШИРАЈУ СРПСКИ СИРОЧИЋИ...

сирочићи, весело чаврљају умилни дечији гласићи. Док српски народ води на свима странама борбу на живот и смрт, док на стрмим обронцима пожртвоване чете прогоне комунистичку неман, хладовитим стазама испод горостасних платана развија се песма:

— „Ој Недићу, генерале, Заштитнице деце мале...“

Бивше ратно сироче решава проблем унесрећене деце

Још пре годину дана, све до септембра прошле године, шездесет хектара плодног земљишта, са преко две стотине уништених или полусрушених објеката војног завода, обавијао је неред и запуштеност. Рушилачки елементи комунистичких банда оставили су неизбрисиве трагове и у Обилићеву.

Истовремено су надлежни фактори већ неколико месеци били окупирани једним важним проблемом. Рат је донео многа искушења и најмлађим Српчићима. Деца без икакве заштите, без родитеља, сиромашна, морално посрнула и морално посрнутих родитеља, вапила су за државну интервенцију. Генерал Недић је одлучио да у време суновратног искобљења српских живота мора бити учињено све да се заштити, очува и за будућност оспособи свако здраво српско дете, нарочито од оних према којима судбина није била наклоњена.

Задатак је поверен тадашњем управнику Дома малолетника Радојаву Павловићу. Није случајност што је он са огромном љубављу приступио повереном послу. У прошлом крвавом светском рату и после рата, Павловић је био ратно сироче, дете претешког српског ратног инвалида. Старо 13 година, са малом сестрицом и братићем од 8 година, на улици, без икога и без ичије помоћи:

— Ми нисмо онда — сем лошом муком једва да се одржимо брине. Морали смо сами да се мучимо, да гладујемо, обијемо прагове и туђа врата, од немиле до недрага, да служимо и теш-

ИЗГЛЕД ЈЕДНЕ КУЋЕ...

нашој прошлости, већ исто тако и у историјама осталих, старијих и напреднијих народа. На многобројне апеле властима, организацијама и појединцима, стигали су позитивни одговори.

За непуних осам месеци сакупљена је сума од двадесет милиона динара. Искључиво добро вољним прилозима, без иједног динара државне помоћи. Ниједан крај није изостао у великој утакмици српског родољубља.

Поједини окрузи организовали су се да изграде сопствене домове и квартове у новом граду.

Ни многобројне установе нису се оглушиле на примљене апеле. Тако ће град обухватити још домове: српске војске, националне службе, српског задругарства итд.

Поред новчане помоћи, у подизању града народ је пружио и радну снагу. Ту долазе на првом месту бесплатни радови занатлија, зидара, молера, других радника и самих сељака из околине. Хумане крушевљанке су свакодневно радиле у радионицама, шиле и спремале рубље, чаљине, постељни веш новим становницима града.

У **Недићевом дечијем граду** приликом отварања владала је велика живост. Из очију првих група дечака и девојчица избија срећа, задовољство и захвалност. Примљене су прве групе из Крушевца, Ниша, Смедерева и других места. Укупно око три стотине деце.

По свему судећи удобност и уређај просторија обезбеђени су

...И ЗБРИНУТЕ ЉУПКЕ ДЕВОЈЧИЦЕ ИЗ НЕДИЋЕВОГ ДЕЧЈЕГ ГРАДА

(Фото: Држ. пропаганда)

— Знаш ли ти, Иване, ко је подигао ове куће? питамо дечка.
— Зна то сваки од нас. **Генерал Недић са српским народом.** Ради нас сиромашне деце. Овде је добро, храна је јака. Боља него код куће.

— Шта би ти урадио да дође једног дана генерал Недић у овај град?

— Ја би молио управника да ми дозволи да се захвалим у име свих нас који смо смештени овде. Ја имам овде и сестру...

Четрнаестогодишња Добрила Нешкович из Крушевца има само мајку. Она издржава још једну ћерку и синчића. И она отресито одговара на питања:

После слома наше државе Црна гора се нашла у сличној ситуацији као оно Владика Данило у моменту када се колебао између две алтернативе: пролити братску крв и очистити земљу од потурица и ала домаћег, или пуштити губу да и даље кужи здрави народни организам.

Када су увидели комунистичку превару, Црногорци су решили да приме на себе печат „издајништва“ и „петоколонаштва“ и да циви својих пушака окрену пут оних који су их бездушно набијали на коље, вадиле им живима очи, бацали их у јаму, кували, пекли на ражњу и мучили мукама какве се не могу прочитати ни у романима о кинеским вртovima за мучење.

Али када су комунистичка зверства превазишла све што памте криминалистички знаци, црногорски орлови су устали.

Борба коју Црна гора води већ скоро три године с далеко надмоћнијим Титовим хордама и жртве које је у тој борби поднела доказују да се жарко родољубље није могло угасити онамо где је вечито пламтело.

Да би сачували будућим поколењима документе који претстављају болне успомене из једне периоде из безумности, црногорски националисти прикупили су за време својих борби обиман материјал, који јасније него ишта открива вандалски лик комуниста.

Један део тих докумената објављен је у осам свезака које носе наслов „Пакао или комунизам у Црној гори“. Већи део стоји у оригиналу који чека свога издавача.

У Београду је 22 јуна ове године отворена изложба „Црна гора под петокраком звездом“. У савршеној техничкој опреми поређане су многобројне фотографије из трогодишње крваве црногорске периоде. Ту су ликови Христових пастира које комунисти поубијаше на најзверскији начин. Ту су криминалне физиономије комунистичких целата, слике Титових најближих сарад-

ника. Слике националних команданата. Снимци масакрираних лешева... Укратко, језива докумената једне владавине која ће се поалу помињати док год живи један потомак данашњег српског поколења.

Пример Црне горе обара све комунистичке паролe.

Поредак, који су комунисти створили у Црној гори претставља најстрашније ropство које се може замислити.

Људи који сачињавају војство тог поретка били су до јуче пре зрени од друштва. То је олош, или што би Црногорци рекли „никоговић“, који на поштен начин никада не би могао да избије у прве редове. То су прави зликовци, које је Коминтерна у прегла ради извођења свог крвавог плана светске револуције.

Кратак историјат борбе против комунизма најбоље доказују колико су комунисти обмањивали српски народ. Ниједан црногорски националистички командант није кроз ове три године унапређен, нити одликован, док у комунистичким редовима омрчу редови а ничу „генерали“ и „маршали“. Ти чиновници су награде појединим крволицима за неделу која су учинили према свом рођеном народу.

Каменорезац **Ђуро Чагоровић** постао је „бригадни генерал“ по што је претходно поубијао 37 својих најближих рођака и попалио читаво село. Приправник десете положајне групе **Радомир Бабић** данас је „дивизијски генерал“ код Тита. Да би то постао, морао је претходно да баца у јаму 80 метара дубоку 18 својих рођака Јововића, међу којима и свог рођеног ујака.

Учитељ **Јакша Брајовић**, иначе познати коцкар и пијандура, данас је „пуковник“. Тај чин добио је кроз крв коју је пролио из грла своје рођене браће мајора **Петка** и учитеља **Марка** и сестрића учитеља **Бошка Јововића**. **Сава Ковачевић „Мизара“**, зидарски радник, постао је „дивизијски генерал“, пошто је претходно ликвидирао 63 највиђенија граховљанина.

Недоучени студент и учесник у шпанском грађанском рату **Пеко Дапчевић** постао је „генералисим“ — главнокомандујући Титових ударних дивизија — пошто је у црној завии преко 200 катунских породица, а читаво насеља претворио у згаришта **Блажо Јовановић**, адвокатски приправник, данас је свемогући: секретар комунистичке партије за Црну гору. Ранг му је „армијског генерала“. То је постигао преко костију 760 Црногораца који су нашли смрт у Радовчу и преко згаришта 250 домова у Спужу и Пиперима, тако да путника и данас хвата језа када тим крајевима прође.

Ето, то је борба за „слободу“ и „бољи поредак“. Тако одликује Тито ону шајичу српских апостата који су му се понудили да ликвидирају свој рођени народ.

Црна гора је све то видела и преживела. Она је рашчистила с комунизмом. Београд има прилике да у једној стилизованог форми, која претставља један про мите црногорског пакла, види прави лик „раја“ који нам проповедају борци под петокраком звездом и да из докумената које поужа Црна гора извуче по требне закључке.

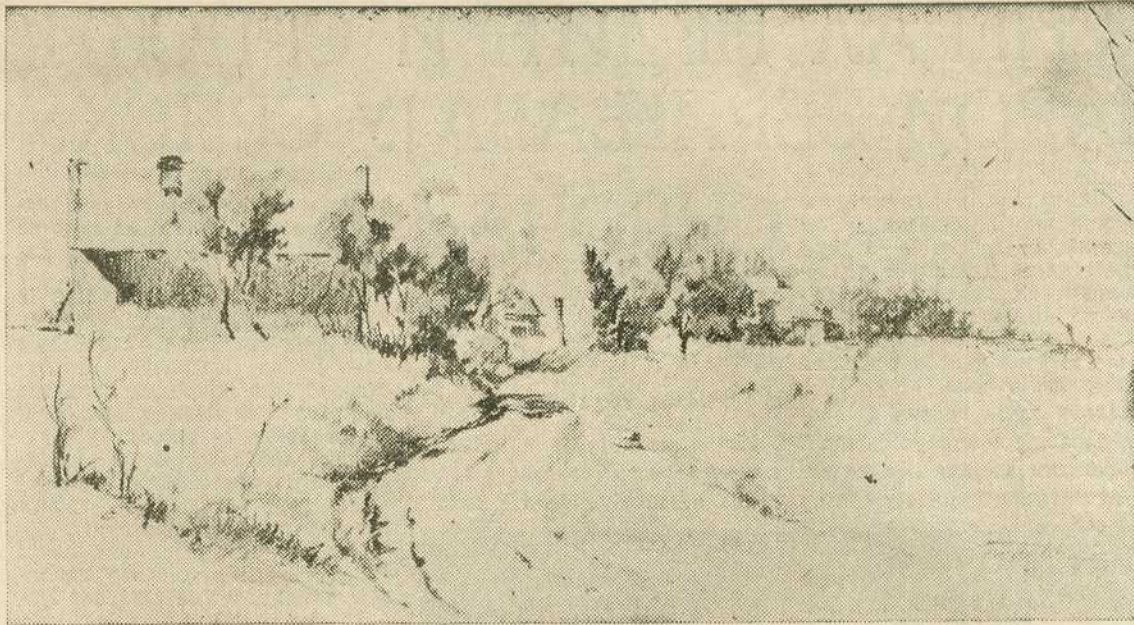
Јер, неће се ваљда наћи неко норогаца, које комунисти зверско ће још рећи да су 50.000 Црпки поубијаше били петоколонашки, или да су издајници свога народа десетине хиљада црногорских орлова, који даноноћно леже стражу над преосталим животима и имовинама свога народа.

Ц. О.

Лазар Чолић

ЕВРОПА

мајница културе

МИЛАН БОКИЋ: МАЛИ МОКРИ ЛУГ

Европска култура није никад имала тежње ни потребе да у своју духовну имовину уноси и културне вредности других континената. Да ли је европски уметник и европски човек уопште — као духовни наследник Сократа и Дантеа, Хомера и Virгилија, Александра Великог и Цезара — могао икад да се сматра и као наследник Буде и Конфучија, Фирдуса и Омар-Кајана, Атиле и Тамерлана? Да ли је икад икоме у Европи и на ум падало да упоређује кинеску или индуску науку и уметност са европском, или чак да их ставља у исти ред? То би сваком Европљанину изгледало толико исто неозбиљно као кад би неко тврдио да за европску духовну културу кинески моралист Лао-це претставља исту вредност као и латински филозоф Сенека, или да Софоклове јелинске трагедије имају исти значај као и Калидазине санскритске драме.

Од Еразма до Канта, од Петрарке до Гетеа, хуманизам је био веза од пресудног значаја између наше цивилизације и класичне древности. И та веза није била само умног карактера. Она је обухватала цело људско биће, свима његовим емоцијама, појмовима, и свима изражајима духовног живота. До краја осамнаестог века, духовни видокруг просвећеног европског човека ограничава се на Европу и на стари свет — Рим, Грчку и онај најближи Исток о коме говори Херодот и Библија — чија је прошлост везана за Средоземно море. Све што је изван тих граница — све што није Европа — за Европљане је било егзотично, као што је за старе Грке и Римљане било варварско.

У осамнаестом веку, на европском Западу, егзотична уметност била је ствар моде и подражавања. Волтерови мандарини и Монтескијеви Персијанци угледали су свет у француској књижевности захваљујући само потребама политичке сатире. Тек са појавом Романтизма у првој половини деветнаестог века, пошто је Шамполион у Француској открио тајну египатских јероглифа а Бон у Немачкој доказао заједничко порекло индо-европских језика и њихово јединство са санскритским, почиње озбиљније интересовање за културу других континената.

Тим великим именима треба још додати Бирнуфа и Макса Милера; први је био Француз, а други Немац. Тако је заједничким духом европских научника постављен величанствени темељ за свестрано испитивање санскритске књижевности и најстаријих културних трагова Персије и Вавилона, Египта и преколумбовске Америке. Археолошка и филолошка открића деветнаестог века надмашују све што се у тој области пре тога било постигло. Наука, једном покренута, више не заостаје на том путу. Хуманизам уступа своје место, које је тако дуго заузимао, историјској науци. А за ту науку не постоји никаква начелна разлика између Рима и Пекинга, између Цезара и краља Асоке, између Партегона и Тутанкаменове гробнице.

»Кинеске, индуске, египатске старине могу само пробудити нашу радозналост; веома је похвално проучавати их и о њима људе обавештавати, али за наше морално или естетичко васпитање оне неће бити ни од какве користи.« Гете је, у својој седамдесетој години, изрекао ту пресудну реч која потврђује да је за њега само класична древност претстављала једино и право уметничко и духовно наслеђе потребно и корисно Европљанима.

Европска филозофска мисао не потиче ни од Буде ни од Конфучија. Сваки онај који је један пут осетио мађиску чар једнога

Платона и једнога Паскала, иако је раније лутао, враћа се неминуовно грчко-латинској цивилизацији облагорођеној Хришћанством, као заморени пливач који је, ношен морским таласима, допливао до главне морске струје и наишао на тихе дубине недалеко од обале.

Ни на развој европске уметности нису могле нимало утицати »шиноазерије« којима се једва распознаје траг у фриволном укусу из времена Луја петнаестог као што су и примерци преколумбовске америчке уметности, откривени по разним европским старинарницама од стране »футуриста« и »кубиста«, ишчезли за навек заједно са футуризмом и кубизмом.

Гетеове речи се тичу нарочито европске књижевне уметности. Њихову тачност потврдиће нам један ма и најповршнији осврт на три највеће европске књижевности — француску, немачку и енглеску.

Свака од њих има своје непроменљиве битне црте које су се сачувале од почетка до данас, са незнатним изменама само у начину и облицима изражавања. Те измене вршене су у току времена, скоро паралелно и у исти мах у свакој од тих трију књижевности, јер су све три припадале једној широј заједници — као нераздвајани саставни делови европске културе.

Руска књижевност појавила се много доцније. Зато њу нећемо овде ни помињати, иако је крајем прошлога и почетком овога

века све до појаве болшевизма, њен утицај све више растао у Европи.

Свака књижевност, по моме схватању, треба да се посматра и проучава са гледишта и у перспективи оних потреба које уметност треба да подмирује. Те су потребе у разним земљама различите. Та се разлика огледа у националним посебностима сваког уметничког изражавања, почев од самог књижевног језика. Затим долазе етничке разлике у карактеру, менталитету и методама.

Здрав разум француски захтева логичност на првом месту у језику, а затим и у свима духовним производима којима језик служи као средство за изражавање. Тај захтев се не односи толико на логику дејства саме радње колико на дејство саме логике у радњи. Француски књижевници сматрају за савршену ону радњу која се развија у стро

гом оквиру естетике, психологије и етике.

У трагедији и роману француски писац се увек пита: зашто треба радити и говорити овако, а не другојаче? Француска књижевност постиже врхунац уметности анализом и упоређивањем разних облика живота и делања, долазећи на тај начин до закључака од општег значаја. Читава три столећа, чувени трубадурски спев *Roman de la Rose* служио је целој Европи као требник витешког понашања и као образац отмених друштвених разговора.

Рабле и Монтењ посматрали су и проучавали своје савременике у светлости античке филозофије. Корнеј и Расин хранили су се Декартовим рационализмом. Песници и приповедачи осамнаестог и деветнаестог века пре свега су били сликари својих јунака и тумачи њихових криза и подвига. Виктор Иго поставља низ разноврсних питања и у *Légende des siècles* решава их одговорима и радњама већ унапред смишљеним и припремљеним.

Полазна тачка немачких књижевника, као и њихова метода, сасвим је другојача. Њихове потребе и проблеми којима треба чак решења више су емоционални него логички и психолошки. У Немачкој, од књижевног дела тражи се више изражај него објашњења, осећај пре него тумачење. Кад Немац размишља, он то чини зато што је њему, иако је збуњен пред тајнама живота, нарочито стало до тога да изражи своју веру у овај непроницљиви и загонетни свет.

То ради Фауст, тако је радио и Лутер. Мистично осећање избија код најразноврснијих и у исто време најугледнијих немачких књижевника, као што су Клопшток, Хердер, Шилер, Гете, Нице, а да и не помињемо мистичаре из средњег века, ни доцније религиозне песнике из доба »Барока«, као ни претставнике немачког Романтизма.

И књижевни језик, употребљен у немачкој прози и поезији, ширио је то мучно осећање о тајанствености живота, то уверење о необјашњивој магловитости људске судбине.

У Енглеској, књижевност је била прво германска затим француска, пре него што је, крајем средњег века, постала енглеска. И кад је то постала, она је од тог времена непрекидно остала само енглеска. У њеном средишту се налази сама визија живота онаквог какав је у ствари, без обзира на логичност или нелогичност, моралност или неморалност његовог садржаја.

Енглески песници су дубоко проникнути непосредним осећањем природе, а приповедачи и драмски писци дају првенство страстима и осећајима онаквим какви им се стварно откривају у пребогатој ризници људског бића. У томе и јесте величина генијалног Шекспира.

У енглеским уметничким делима језик постаје све вернији описак делања или осећања и служи не за изражавање филозофског размишљања и расуђивања о апстрактним загонеткама живота,

него за излагање самога живота и свега што нам је у њему непосредно и конкретан датум.

Очевидно, поред свих посебних и самосвојних појединих европских књижевности, не може се порицати општи утицај великих мисаоних покрета и моћна делатност највиших духовних установа у којима су европски народи у прохујалим вековима, с правом налазили потпуно јамство за заштиту и јединство европске културе. Средњевековна култура није носила ни у једној европској земљи искључиво национални печат.

Покрети из времена Ренесанса и Реформације, сјај француског класицизма у Енглеској и Немачкој, победа рационализма у свима европским земљама, европски карактер заједничког уметничког преокрета у доба Романтизма, — све су те појаве биле од општег значаја за европску културну заједницу.

Ипак, у свима тим епохама, свака од трију поменутих књижевности сачувала је своје национално обележје, своју константу. Француски, немачки и енглески карактер заједничког уметничког преокрета у доба Романтизма, — све су те појаве биле од општег значаја за европску културну заједницу.

Рекло би се као да је једно од основних стремљења европске културе, ако не и сам закон, да се одржава пуна равнотежа између оба становишта, националног и европског, оба подједнако потребна опстанку и развоју опште европске културе.

У будуће, као и до сад, биће од несумњиве потребе и користи за европске народе да проучавају сваки своју књижевност не само независно од осталих него, и увек, у вези са осталим европским књижевностима, јер све оне поред свих својих различности ипак припадају једној истој великој и старој породици.

У будуће та узajамна дужност мора добити један одређенији и позитивнији облик — облик европске сарадње. Европа има право на духовно првенство у човечанству. Али баш зато она има и великих обавеза према човечанству. Једна од највећих је: да чува своју културу.

Данас је европска култура у опасности. Њој с једне стране прети болшевички варваризам, а с друге варварски американизам. Само слога свих европских народа може спасти европску културу од те двоструке опасности. Европа је свесна да јој спас не може доћи ни с које друге стране. Та свест биће темељ нове Европе, праве Европе.

Европа је матица културе. Ту културу нису подизали други континенти. Они је не могу ни срушити. Болшевизам и американизам могу победити једино у случају ако се сама Европа претвори у гробара своје власти и културе.

Судбина и решење тога питања је у рукама Енглеца и Немца. У томе и лежи фатална суштина њиховог садашњег сукоба.

Др. М. Спалајковић

Гробљанска улица

*Опет наиђох на овај стрми плочник,
ко зна већ по који пут.*

*Корачам,
ногу пред ногу, ко болник, ко немоћник,
низ улицу сву у сунцу, низ пејзаж жут*

*Већ чујем како негде чекић бије,
то мајстори гробнице граде.
Глачају се плоче: за децу, за људе,
за тебе,*

живи Београде.

*Боже, па ту су читаве баште где ничу споменици,
а на њима натписа још нема:*

*крстови, капијце неке, аркаде, обелиски;
коме ли се,
коме ли се све то спрема!*

*Вирим унутра, на ту шуму тужног камења,
и погледом свуда цртам, ко руком вештом, слов-
вучем нежне линије, режем знамења,
слажем речи
теже од олова.*

*Ето, већ читаво гробље ту се створило,
па читам имена драгих, мртвих људи —
борја што се зелено оборило.
Тихо, тихо,
да се ово гробље не разбуди.*

*Идем, идем назад, мрак већ слази;
цвет ми нуди сирота цвећарка.
Већ се тамне мртви крајо брази.*

*Чуј, на цркви Светог Марка
звоно звони!*

*— Ехеј, шта је теби,
(то сам себи зборим),
нешто као суза, ко кап кише склизну ти низ образ.
Да л' то мртвог друга жалиш?*

*Прекрсти се,
иди, уђи преко пустог прага,
неком драгом треба свећу да припалиш.*

МИЛОШ ВЈЕТРЕНИЦА

WWW.UNILIB.RS

ПОВОДОМ 60 РОЂЕНДАНА ВЕРНЕРА КРАУСА ЈЕДАН ВЕЛИКИ МАЈСТОР МАСКЕ

Вернер Краус је један од првих међу немачким драмским уметницима.

Сада шездесетогодишњак, чија се зрела уметност везује са виталитетом и способношћу ретке врсте, он је у глумачкој уметности јединствен феномен: то је велики мајстор, један од ретких уметника који и најскривеније тајне тешких карактерних улога савршено познаје.

Код неких глумаца то је сумњива похвала, јер уживљавање у улогу: данас херој и духовни племић, сутра слабић или филистар, — значи често и недостатак властитог облика карактера и само спољашњу уметност маске.

Али код Вернера Крауса ова глума је нешто сасвим друго него обични преображај и гипност. Он не копира један индивидуум, не навлачи на себе туђу кожу и саставља из натуралистичких појединости једну фигуру, он гради изнутра и никад не напушта себе. Он постаје, често у застрашујућој мери, други, а опет остаје јасно приметно у боји свога гласа, свога бића Вернер Краус.

Ова дубока и стварна уметност преображавања била је могућа само свесним напуштањем натурализма, строгом и упрошћеном вољом, која, као целина, чини да се концептована слика бића све оштрија, пластичније и силније истиче, извлачећи потсвесно на светлост, и чинећи маску провидном до задње залеђине и понора душе. При томе, маска као таква није више одлучујућа, и она такође подлеже упрошћавању. Само ретко је Краус тежио за портретском тачношћу, као кад је, на пример, за улогу Вирхова у филму Роберт Кох пустио да му нарасте природна брада. Уопште он ограничава маску на мало црта које постижу најјаче дејство. Али и телесно преображавање, за које је он такође способан, јесте, и поред тога, еминентно.

Иста прилика средње величине час је тврда као челик, час вдепаста и гојазна, час повијена, ломна и празна. Овом се телу додају мало спољашња средства, ово се предаје унутрашњој визији, која као да га претпа и безобзирно утискује у једну замишљену форму.

Његов успон из мрака био је исто тако тежак као код неких других позоришних великана. Рођен у Гестунсхаузену, пореклом из свештеничке породице, постао је најпре статиста, путује околу с једном трупом, у Губену прима месечну плату од 70 марака и мора да се задовољи у разним градским позориштима мањим улогама.

Као оперни статиста у Ахену моли да му се дозволи, ради оживљавања хора заробљеника у „Фиделију“, претстављање једног

стогодишњака и узима једну сцену где старац умире, која толико привлачи на себе интелес куће да се поред тога заборавља на музику.

Неки су неправедно у Краусу видели, или рекли, да је он само виртуоз и умешан комедијант, да он ради искључиво разумом и нема срца. Напротив, он је постављен као тип „мислећег глумца“ и тип топлог срца онако како га отеловљује Емил Јанингс. И сигурно је да он спада у ред уметника оштроумне концепције и смишљене глуме, која води од Ифланда преко Ми-тервурзера до Каинца. Краус не загрева малим приватним цртама, не дражи сузне жлезде сузних духова.

Вернер Краус
(Фото: Уфа)

Он неумољиво прикива индивидуе, обара неумољивим ударцима — и управо његове филмске фигуре, његова „Сива еминенција“ и „Отпуштање“, његов катастарски чиновник Серензен у „Анети“ јесу говорени примери. Или даје из духовне раздаљине изванредну личност. Али овде, ка он тамо, чини Вернер Краус да се види унутрашњост и карактер, а и срце карактера, и уместо да загреје, мами гледаоце још дубље у лавиринте људског.

Др. Ханс Хаверман

ПРЕМИЈЕРА „ДУШАНОВОГ ЈУТРА“ Од СЛОБОДАНА ИСАКОВИЋА

Иако су прилике нередовне, ипак на Видов-дан Београд је доживео једну позоришну премијеру. То је била драма у стиху Душаново јутро од младога и талентованог писца Слободана Исаковића, чије је дело, било награђено на нашем књижевном конкурсу. СРПСКИ НАРОД је донео једну дивну родољубиву песму С. Исаковића, која је са новим акцентима изражавала на-

ше родољубље, поникло из бола и патњи целог народа.

Привучени садржином комада, из славне Душанове епохе, омладинци из Националне службе преузели су на себе извођење овога историског комада. Њима су притекли у помоћ и неколико познатих глумаца, да својим талентима и својом рутином помогну ове младе уметнике.

Комад је извођен на Видов-дан

у присуству председника владе генерала М. Недића, неколико чланова владе и других угледних личности.

Ма да су сви учесници улагали свесрдне напоре, морамо рећи да извођење овог комада није одговорило његовој правој вредности. Душаново јутро од Исаковића својом садржином и де-потом своји хетихова заслужује бољу опрему и бољу игру.

Он је извођен на Коларчевом универзитету са недовољном сценском техником и без потребних реквизита. Комад заслужује велику бину Народног позоришта са свима њеним техничким могућностима, великим ансамблом и другим преимућствима, која пружа прва српска сцена.

Овако како је изведена, са оскудним средствима премијера је виш личила на преставу каквога дилетантског позоришта, што најжалост није заслуживао комад Г. С. Исаковића, који је свакако најбоља историска драма за један дужи период времена.

Нити рутина г-ђе Блаженке Каталнић наше позоришне првице, која је играла Марију Палеологову, жену краља Стефана Дечанског, нити младалачки жер Г. Александра Огњановића, који је играо младога краља Душана и истовремено режирао комад, нису могли да надокнаде оскуство потребних средстава за извођење комада.

Зато њихов напор као и настојања других глумаца нису могла да даду одговарајуће резултате.

М.

ПЕСМА РОДУ

Докле ћеш крварити недужни мој напаћени роде
Разапет беспомоћно ко Христос на крсту твог страдања
Узалуд чекајући дане: смирења, среће слободе
Којој су упућена сва твоја чезнућа и надања.

Као да ниси свестан због чега патиш тако
И шта си од свог постања Великом Богу згрешио
Па ти још за живота припреми очај и пако
А смрт не шаће на те, да би те патњи решио.

Те зато рођеш и чекаш да зора спасења сване
Још увек у спас верујућ, јер дух у теби живи
А искра прошлости славне понекад ненадно плане
Те не да, да те мрак свије у свој огртач сиви.

Дух који стално покреће искрваљено тело
Да не би посве клонуло под масом искушења
Пре него што буде свршено спасавајуће дело
Дело јединства твога, братимства и измирења

Закрвљене ти деце, што заслепљена лажу
Јоште успела нису разбити заблуде старе
Те дозволише себи, на злобу и радост врајду
Да мржња, завист и страсти, још њима господаре

Деце што се у борби противу свију зала
Не одрекоше ниједном, рођене груди своје
Деце једних погледа, прегнућа, идеала
Деце што веру бране и што се Бога боје.

Доста је било свега, јединство доћи мора
Иначе пронаст ти стоји, куцају дванаест часи
Црвени демон ради без даха и одмора
Да пламен живота твога за сва времена згаси.

Ако се не пренеш сада, после ће касно бити
Када те црвена неман обвије вечитом тамом
Нико те неће чути, узалуд ћеш се молити
Пошто твој спас и Васкрс лежи у теби самом.

За време твоје голготе најзад си увидео
Да пријатеља немаш, сви су те оставили
Те стога ради потомства, да би и даље живес
Још није касно, прени се роде мили.

Под једну заставу слоге окупи децу родну
Па да се из рушевина Србија Нова ствара
Те ће предака земљу, благословену, родну
Поново својим плаштом обавит слава стара.

2 јуна 1944 године,
Београд

Р. П. Г.

УВЕК И
У СВАНОЈ
ПРИЛИЦИ
„Бајер“ - ов
АСПИРИН

ОМЛАДИНСКИ СТУПЦИ ИДЕАЛИ СРПСКЕ ОМЛАДИНЕ

Никада није јасније имала идеале српска омладина но данас. Вихор општега рата који је захватио и наш народ показао је све заблуде, све грехове и све погрешке. Он нам је уједно указао и једини прави пут којим наш народ мора и треба да пође.

У путоказу тога пута као аманет и као знак спасења блистају идеали наше српске омладине исписани крвљу најневинијих и најчеститијих жртава нашег намученог рода. То су две прсте ствари.

Српска омладина има да живи за Српство и само кроз Српство и за Српство да остварује све своје идеје, сва прегнућа и сва своја замишљена дела.

Друго српска школска омладина има да се врати селу и да све своје снаге стави у искрену, необичну службу подизања нашег села.

Зато је први идеал српске омладине вратити се Српству, као апсолутном изразу епског историјског хода и само кроз Срп-

ство и за Српство завршити своју националну револуцију изградњом снажног, јединственог српског националног духа.

Ни у једном народу школа не

одваја тако брзо школску омладину од роднога тла као код нас. Захваћени цивилизацијом, ми се стидимо свога порекла и отресемо своје колевке. Опанак

који је нам дао живот, гуњ из кога смо се испилили у европску одећу, нико више и не чује.

Дужни им за све, ми им враћамо само једним: великом незахвалношћу. Међутим, треба поштовати корен из чије снаге црпи сок наш властити ластар.

Село јесте и биће главни извор наше националне снаге, једини резервоар наше националне виталности. И наша интелигенција као духовна властела нашег народа само у непресушном и нераскидном споју са селом може с једне стране умаћи неизбежној болци цивилизације — декаденције, а с друге стране стварно послужити своме народу.

Јован Башић, уч VII раз.
I мушке гимназије
У Београду.

Петар Петровић Његош

Тебе је Ловћен напојио снагом
да свемирску чашу испијеш до дна
и зарониш умом са смелошћу сна
кроз пределе вечних светлосних извора

и кроз сложен Космос — метеорским трагом
у земну страву и адске грозоте,
тајна превирања, душевне голготе
и у шумне вале васионског мора.

Твој се гениј пео до плавог свебића
и у тајну Сфинге светлости је дао
озаривши Космос трагичношћу жића.

За титраје духа само си ти знао,
за судбинску подлост и магију света
и за сунчан искон што Ловћеном шета.

Б. Недељковић

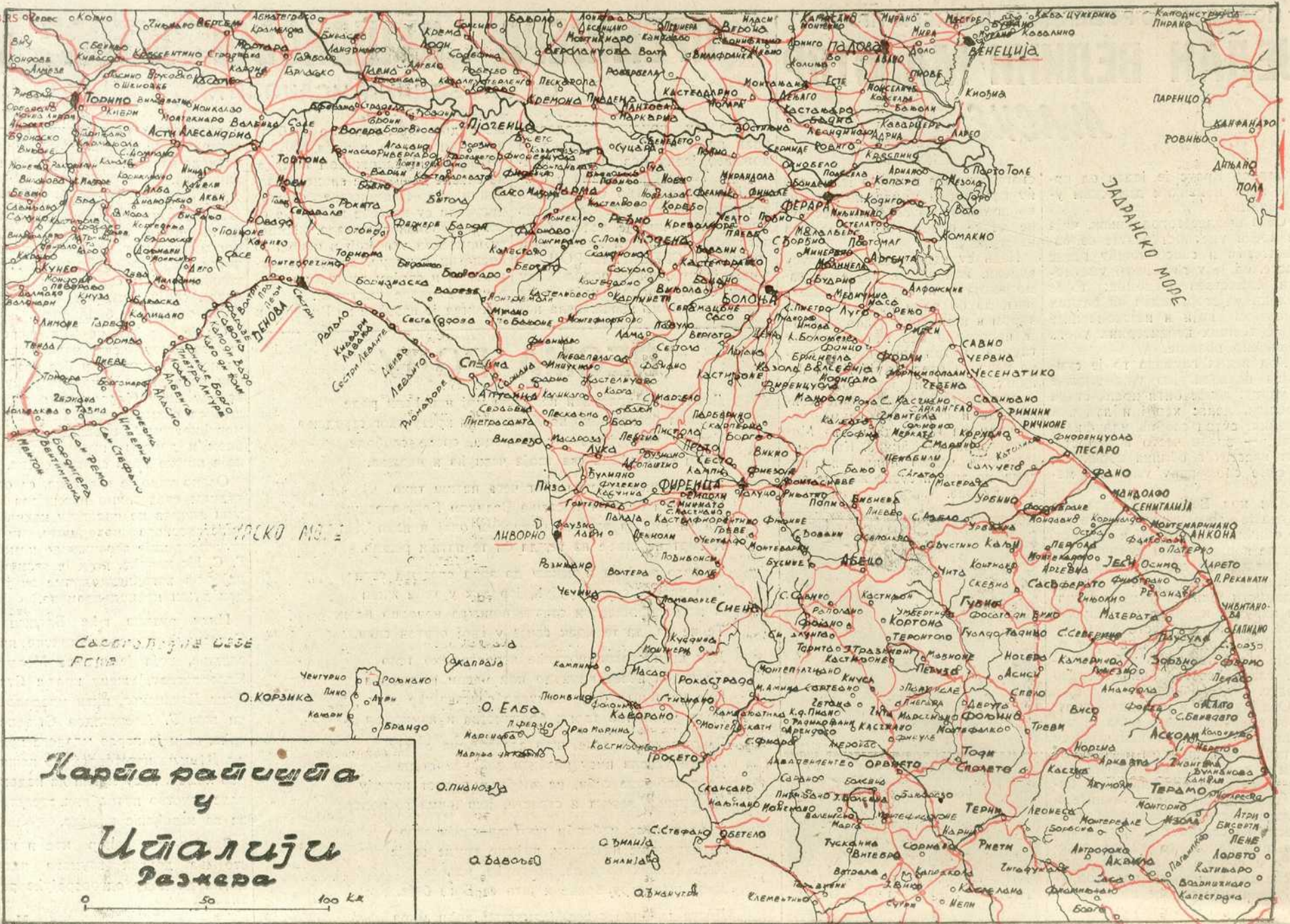
ИСПРАВКА

У прошлом броју Српског народа, бр. 28, у чланку који је на културној страни изишао под насловом Ослобођење и производство српске жене (поводом 40-годишњице рада гђе Исидоре Секулић), случајно се поткрала следећа грешка:

Пасус: „Са Исидором Секулић српској књижевности подарена је не обична приврженица, већ права правцата КЛЕВЕТНИЦА, лепоте, и то високог европског степена.“

Треба да гласи: „Са Исидором Секулић, српској књижевности подарена је не обична приврженица, већ права правцата КЛЕТВЕНИЦА лепоте, и то високог европског степена.“

(Из Уредништва Српског народа).

МАЛИ ОГЛАСИ
 СВАКА РЕЧ ДИН. 8.—
 ДРЖАВНА ТАКСА
 ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ ЛИЧНУ КАРТУ и путну објаву на име Милана Влајића, глумца из Аранђеловца издату од градског начелства у Аранђеловцу. Овим оглашујем за неважеће. Милан Влајић, глумац. 250 2—3

ОДРИЧЕМ СЕ моје жене Миленке Милићевић — Радаковић и повешћу бракоразводну парницу. Све начињене дугове на моје име не признајем. Стаменка Милићевић. 251 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Бранко Михајловић. 252 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Милана Петровић. 253 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену од престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Десанка Димитријевић. 254 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 9285 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Радоња Лалић. 255 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драга Петровић. 256 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Добрила Вараклић. 257 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 12106 издату из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душанка Бановић. 258 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 368 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Светолик Арсић. 259 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Срболоуб Миловановић. 260 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ и полицијску привјаву добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем их за неважеће. Божана Борђевић. 261 2—3

СВЕДОЧАНСТВО свршеног III разреда основне школе број 130 — 28 XI 1934 изгубљено. Оглашавам за неважеће. Живорад Марковић, Шљивовац. 262 2—3

ИЗГУЉБЕНО СВЕДОЧАНСТВО IV разреда, издато од осн. школе »Митрополит Милентије« у Крагујевцу, оглашавам неважећим — Ристић Ж. Леонора, кројачица из Крагујевца. 263 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Војислава Илић. 268 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 1368 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Живојин Борђевић. 267 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Викторија Конгрец. 239 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 3669 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Жарко Радојевић. 240 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Слободан Радошевић. 249 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 10502 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Миодраг Миладиновић. 241 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 139 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Милисав Милановић. 247 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 2062 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Миленко Војиновић. 243 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Миленко Симовић. 244 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Бранислав Петровић. 245 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1084-43 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драгутин Вукомировић. 246 1—3

ВОЗИ РИСТИЋУ, БРАТИСЛАВА, Мајка, Гроздана, Роса и Мома код куће живи. 264 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2510, дуванску књижицу број 368 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем за неважеће. Живадин Обрадовић. 248 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 219 добивену из среза Крагујевачког и новчаник са 3... изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Ко донесе новчаник новац опраштам. Драгомир Васојевић. Село Доња Собонта. 242 1—3

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ и РАНИЈОМ
„ХАЈДУК ВЕЉКОВА КУЛА“
Јездимира С. Шарића
 производња-ликера, коњана и рума
 БЕОГРАД, Нр. Марије 89 Тел. 22-912